

Werkwijze Veilig Thuis: een quickscan

Kinderrechtelijke zorgpunten en aanbevelingen

Marjon Donkers
Ytje Minke Hokwerda
Timo Veldman

JEUGDRECHT

DANKWOORD

Dit rapport zou niet tot stand zijn gekomen zonder de betrokkenheid en inzet van een aantal personen en instanties. In de eerste plaats bedanken wij alle mensen die we mochten interviewen of die per e-mail hun visie en ervaringen zo helder en openhartig met ons hebben gedeeld. Wij zijn zeer dankbaar voor het vertrouwen dat zij ons hebben gegeven. De input vanuit de praktijk is voor een onderwerp als dit onmisbaar. We hebben gesproken met professionals die werkzaam zijn binnen Veilig Thuis-organisaties en verschillende professionals daarbuiten die de werkwijze van Veilig Thuis kennen vanuit het perspectief van adviesvrager en melder.

Verder gaat onze dank uit naar collega's bij Defence for Children die eveneens een bijdrage leverden aan de quickscan: Aloys van Rest (directeur), Mirjam Blaak en Alexandra Barendsen.

Tot slot bedanken wij Stichting Kinderpostzegels Nederland voor de financiële steun waarmee deze quickscan kon worden uitgevoerd en ook voor de financiële steun aan de Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children. Zonder de Kinderrechtenhelpdesk hadden wij de belangrijke signalen die aanleiding zijn geweest voor deze quickscan waarschijnlijk niet ontvangen.

Inhoud

Afkortingen.....	4
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	5
1.1 Signalen.....	5
1.2 Werkwijze	5
1.3 Opbouw.....	6
Hoofdstuk 2 Juridisch kader.....	7
2.1 Relevant kinderrechtenkader	7
2.2 Wetgeving.....	8
2.3 Beleid.....	8
Hoofdstuk 3 Drie signalen onderzocht.....	10
3.1 Signaal 1: er zit al hulpverlening in het gezin	10
3.1.1 Wetgeving & beleid.....	10
3.1.2 De praktijk.....	13
3.1.3 Conclusies over signaal 1	15
3.2 Signaal 2: (v)chtscheidingen.....	16
3.2.1 Wetgeving & beleid.....	16
3.2.2 De praktijk.....	16
3.2.3 Conclusies over signaal 2	17
3.3 Signaal 3: adviezen	17
3.3.1 Wetgeving & beleid.....	18
3.3.2 De praktijk.....	19
3.3.3 Conclusies over signaal 3	20
Hoofdstuk 4 Kinderrechtelijke zorgpunten.....	21
4.1 Zorgpunt 1: Gebrek aan landelijke sturing	22
4.2 Zorgpunt 2: Hoge werkdruk en capaciteitstekort.....	22
4.3 Zorgpunt 3: Doorgeschoten adviesfunctie.....	24
4.4 Zorgpunt 4: Te lang ‘lichte hulp’ bieden bij ernstige problematiek.....	26
4.5 Zorgpunt 5: Onvoldoende bereikbaar	29
4.6 Zorgpunt 6: Registratiesystemen niet op orde	30
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen	31
Geraadpleegde bronnen	36

Afkortingen

AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
BJZ	Bureau Jeugdzorg
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
IVRK	Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind
OTS	Ondertoezichtstelling
SHG	Steunpunt Huiselijk Geweld
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Hoofdstuk 1 Inleiding

Per 1 januari 2015 is het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) met het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) samengevoegd tot het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AHMK) en omgedoopt tot 'Veilig Thuis'. De Veilig Thuis-organisaties vertolken in Nederland een belangrijke rol in de uitvoering van de overheidstaak om kinderen te beschermen tegen kindermishandeling en passende maatregelen te nemen wanneer het toch gebeurt (artikel 19 en 39 IVRK).

Via de Kinderrechtenhelpdesk kreeg Defence for Children de afgelopen jaren diverse zorgelijke signalen binnen die te maken hebben met de werkwijze van AMK 's (inmiddels Veilig Thuis-organisaties). Daarnaast ontving Defence for Children ook via professionals en deskundigen uit het werkveld signalen die zouden kunnen wijzen op een zorgelijke situatie voor kinderen die slachtoffer (dreigen te) zijn van kindermishandeling in Nederland en over wie advies is gevraagd of een melding is gedaan bij Veilig Thuis. Het totaal aan signalen was aanleiding voor Defence for Children om in 2015 een quickscan te doen naar de werkwijze van Veilig Thuis-organisaties gericht op het ontkrachten of verstevigen van deze signalen. De quickscan levert een beeld op van de huidige werkwijze van Veilig Thuis.

1.1 Signalen

In de quickscan zijn drie signalen onderzocht. Er is bekeken hoe Veilig Thuis-organisaties omgaan met:

- 1) adviezen en meldingen over vermoedens van kindermishandeling over kinderen die al jeugdhulp ontvangen;
- 2) adviezen en meldingen over vermoedens van kindermishandeling over kinderen in (v)rechtscheidingssituaties;
- 3) zaken waarin niet of niet tijdig onderzoek wordt gedaan, terwijl door diverse omstanders van een kind advies wordt ingewonnen bij Veilig Thuis, maar nog geen melding is gedaan.

1.2 Werkwijze

De drie signalen zijn onderzocht door middel van een deskresearch en het bevragen van professionals via een telefonisch interview of per e-mail. De deskresearch bestond uit (1) het analyseren van casussen die via de kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children zijn binnengekomen en (2) het bestuderen van het VNG-model Handelingsprotocol van Veilig Thuis, het triage-instrument Veilig Thuis en relevante beleidsstukken, handreikingen, adviezen en Kamerstukken.

Om na te kunnen gaan of de inzichten (uit de deskresearch) herkend worden door de professionals in de praktijk zijn aan een aantal personen gerichte vragen gesteld. In totaal zijn achttien personen benaderd om (anoniem) te reageren en informatie te geven. Zestien personen konden ons te woord staan, waarvan elf telefonisch zijn geïnterviewd en vijf via e-mail op onze vragen hebben gereageerd. Aan het telefonisch interview namen vier medewerkers vanuit Veilig Thuis-organisaties deel (in dit rapport aangeduid als 'Veilig Thuis-medewerkers') en zeven professionals van buiten de Veilig Thuis-organisaties die als beller ervaring hebben in het contact met Veilig Thuis. Deze groep bestaat uit: een kinderarts (1), een huisarts (1), een schoolpsycholoog (1), een orthopedagoog (1), een psychotherapeut (1), een coördinator van een jongerenproject (1) en een trainer van aandachtfunctionarissen kindermishandeling (1). De vijf professionals die via e-mail input hebben geleverd zijn werkzaam als beleidsadviseur preventie kindermishandeling (3), als klinisch psycholoog (1) en als trainer van aandachtfunctionarissen kindermishandeling (1).

1.3 Opbouw

Na een compacte uiteenzetting van het relevante juridische kader in hoofdstuk 2, worden in hoofdstuk 3 de bevindingen ten aanzien van de drie onderzochte signalen uiteengezet. Per signaal wordt ingegaan op wat er op papier is geregeld en hoe er door de respondenten vanuit de praktijk aangekeken wordt tegen het betreffende signaal. In het onderzoek naar de drie signalen kwamen diverse zorgpunten naar voren. Een aantal van deze zorgpunten wordt nader uitgewerkt in hoofdstuk 4. Het rapport wordt afgesloten met een overzicht van de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

Hoofdstuk 2 Juridisch kader

2.1 Relevant kinderrechtenkader

In 1989 hebben de Verenigde Naties het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna ook VN-Kinderrechtenverdrag of IVRK) aangenomen. Het VN-Kinderrechtenverdrag trad in 1995 voor Nederland in werking en is juridisch bindend. Centraal in het IVRK staat 'het belang van het kind' (artikel 3 lid 1 IVRK):

Bij alle maatregelen betreffende kinderen¹, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.²

Artikel 3 IVRK verplicht ertoe het belang van het betrokken kind een eerste overweging te laten zijn. Slechts in uitzonderlijke situaties mag aangenomen worden dat een ander belang dan dat van het kind meer gewicht in de schaal legt en dat moet dan uitdrukkelijk worden gemotiveerd.³ Deze verplichting geldt onder meer voor openbare en particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn. Wat volgens het VN-Comité voor de Rechten van het Kind (hierna ook VN-Comité of VN-Kinderrechtencomité) dient te worden opgevat in de breedste zin van het woord: het betreft alle instellingen wiens beslissingen van invloed zijn op kinderen en hun rechten.⁴ Artikel 3 lid 1 IVRK (het belang van het kind als eerste overweging) heeft rechtstreekse werking wat inhoudt dat Staten verplicht zijn zich hier aan te houden, het direct toepasbaar is en men zich er voor de rechtbank op kan beroepen.⁵

De rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag moeten in onderlinge samenhang worden gezien en begrepen als een concretisering van het belang van het kind. Het VN-Comité stelt dat het beschermen van de menselijke waardigheid en de lichamelijke en psychische integriteit van het kind door geweld tegen kinderen tegen te gaan essentieel is voor de implementatie van alle andere rechten in het VN-Kinderrechtenverdrag.⁶ Artikel 19 IVRK bevat dan ook een positieve verplichting voor Staten om kinderen te beschermen tegen geweld. Onder geweld wordt in artikel 19 IVRK verstaan 'alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijk of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik'.⁷

De beschermingsplicht van de Staat tegen alle vormen van kindermishandeling geldt niet alleen ten aanzien van de ouders, maar ook voor derden die (tijdelijk) de zorg voor het kind op zich nemen, zoals de docenten op school of medewerkers bij de sportvereniging. De Staat heeft als taak om doelgerichte programma's op te stellen om kindermishandeling te voorkomen (artikel 19 IVRK). Om kinderen te beschermen heeft de overheid als taak om te zorgen voor beleid, programma's en systemen voor monitoring en evaluatie die daarop toezien. Hieronder valt het hebben van een centraal punt vanuit de overheid van waaruit de aanpak van kindermishandeling

¹ Onder 'kind' wordt in navolging van het IVRK verstaan: personen tot 18 jaar.

² In de Nota van Toelichting bij de ratificatiewet van het IVRK, *Kamerstukken II* 22 855 (R1451), nr. 3, p. 15, wordt over de afweging van het belang van het kind tegen andere belangen gesteld: "Het is evenwel met de bedoeling van het Verdrag in overeenstemming te achten dat, in geval van conflict van belangen, het belang van het kind als regel de doorslag behoort te geven".

³ S. Detrick, 'A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child', Den Haag: Kluwer Law International en Martinus Nijhoff Publishers 1999, p. 91.

⁴ CRC/C/GC/14, par. 26.

⁵ CRC/C/GC/14 par. 6.

⁶ Par. 13, UN Document CRC/C/GC/13, aangehaald in M. Blaak e.a. (red.), 'Handboek Internationaal Jeugdrecht', Leiden: Defence for Children 2012, p. 314

⁷ De Nederlandse overheid hanteert de volgende definitie voor kindermishandeling: "elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel". (*Kinderen Veilig, Actieplan aanpak kindermishandeling 2012-2015*, p. 11).

en diensten worden gecoördineerd. Het VN-Comité beschrijft een aantal elementen die op nationaal niveau dienen te worden aangestuurd, waaronder: het zorgdragen voor voldoende personele, financiële en materiële ondersteuning gekoppeld aan robuuste monitoring (instrumenten en uitvoering); het formuleren van helder beschreven processen gericht op een effectieve coördinatie op nationaal en regionaal niveau tussen de verschillende sectoren; en het bevorderen dat op nationaal en lokaal niveau proactief (gezamenlijk) richtlijnen, werkprotocollen en monitoring- en evaluatie-instrumenten worden ontwikkeld en toegepast zodat kan worden nagegaan of kinderen daadwerkelijk worden beschermd tegen mishandeling.⁸

Kinderen die slachtoffer zijn geworden van kindermishandeling hebben specialistische zorg nodig. De Staat heeft de verplichting om passende maatregelen te nemen om er voor te zorgen dat het kind zich weer veilig en gezond verder kan ontwikkelen (artikel 19 en 39 IVRK). Het VN-Comité doet diverse aanbevelingen over het signaleren en melden van kindermishandeling en acteren op die melding. Zo wordt sterk aanbevolen dat de overheid zorg draagt voor een goede training van de professionals en dat duidelijk moet zijn wanneer en hoe een melding moet worden gedaan. Onderdeel van het proces vormt een multidisciplinaire beoordeling ('assessment') van wat het kind en zijn familie nodig heeft en waarin hun mening wordt meegewogen; het delen van de uitkomsten van deze beoordeling met het kind en zijn familie; het doorverwijzen naar passende hulp; én nagaan of de ingezette hulp inderdaad passend is geweest.⁹

Gedurende de decentralisatie dient de overheid de kwaliteit en het aanbod te waarborgen.¹⁰ Het VN-Comité stelt dat een gebrek aan middelen geen rechtvaardiging kan bieden wanneer een Staat onvoldoende maatregelen neemt die nodig zijn om kinderen te beschermen.¹¹

2.2 Wetgeving

Op grond van de Jeugdwet is de gemeente wettelijk verplicht om beleid te voeren gericht op preventie, jeugdhulp, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering (artikel 2.2 lid 2). Ook staat in de Jeugdwet (artikel 2.6 lid 1 sub e) dat iedere gemeente in ieder geval verantwoordelijk is voor het nemen van maatregelen om kindermishandeling te bestrijden.

De wettelijke taken en bevoegdheden van Veilig Thuis zijn vastgelegd in artikel 4.1.1 van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO 2015). Dit artikel legt het college van iedere gemeente (of in samenwerking tussen een aantal gemeenten) de plicht op om een Veilig Thuis te organiseren. Tot de wettelijke taken van Veilig Thuis behoren: adviezen geven, meldingen aannemen, meldingen onderzoeken, het beoordelen van benodigde vervolgstappen, het in kennis stellen van de instantie die passende hulp kan verlenen, het in kennis stellen van de politie of de Raad voor de Kinderbescherming (de Raad) en het verzoek doen tot onderzoek door de Raad.

2.3 Beleid

Alle Veilig Thuis-organisaties hanteren op dit moment (2015) als richtlijn voor hun werk het VNG-model 'Handelingsprotocol voor Veilig Thuis' (november 2014). Daarnaast maken Veilig Thuis-organisaties gebruik van het triage-instrument 'Triage Veilig Thuis; bij huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel misbruik' (december 2014).

Het triage-instrument is specifiek voor Veilig Thuis ontwikkeld. Tijdens de triage beoordeelt Veilig Thuis welke spoed en welke expertise nodig is om in te grijpen teneinde de kindermishandeling of

⁸ CRC/C/GC/13, par. 72

⁹ CRC/C/GC/13, par. 49, 50. Het General Comment geeft in par. 52 concrete handvatten waaraan een follow-up moet voldoen.

¹⁰ CRC/C/GC/13, par. 42

¹¹ CRC/C/GC/13, par. 73

het huiselijk geweld te stoppen. De triage wordt ingezet vanaf het moment dat de bureau-medewerker van Veilig Thuis tijdens het eerste contact-gesprek een melding opneemt. (Triage; p. 10) De triage gaat vooraf aan een eventueel onderzoek door Veilig Thuis. De twee meest voorkomende uitkomsten na de triage zijn: 1) het nemen van de casusregie door Veilig Thuis zelf (dus: melding onderzoeken door Veilig Thuis), of 2) overdracht naar het lokale veld (Triage; p. 10).

De triage bestaat uit: een veiligheidsinschatting, een gevaarstaxatie en een screeningsroute. Bij de screeningsroute wordt gekeken naar: screening op direct gevaar, screening op structurele ernstige onveiligheid, screening op schadelijke multiproblematische leefsituatie en screening op ernstige kwetsbaarheid van het systeem.

Hoofdstuk 3 Drie signalen onderzocht

3.1 Signaal 1: er zit al hulpverlening in het gezin

Het eerste onderzochte signaal betreft de zorg dat de inzet van expertise vanuit Veilig Thuis niet of onvoldoende lijkt te worden ingezet indien jeugdbescherming/gezinsvoogdij al bij het gezin betrokken is. Bij het onderzoeken van de werkwijze van Veilig Thuis wat betreft het omgaan met adviezen en meldingen over vermoedens van kindermishandeling over kinderen die al jeugdhulp ontvangen is zowel gekeken naar jeugdhulp in het gedwongen kader als in het vrijwillige kader.

3.1.1 Wetgeving & beleid

In nationale wetgeving staat niet expliciet omschreven wat Veilig Thuis moet doen als er al (gedwongen of vrijwillige) hulpverlening in het gezin aanwezig is. Ook staat nergens in de wet genoemd dat Veilig Thuis tot taak heeft de veiligheidsrisico's in kaart te brengen of een veiligheidsplan te maken voor kinderen over wie bij Veilig Thuis advies gevraagd of een melding gedaan wordt.

Handelingsprotocol Veilig Thuis

Met betrekking tot meldingen over gezinnen waar reeds gedwongen hulpverlening aanwezig is, kan op grond van het VNG-model 'Handelingsprotocol voor Veilig Thuis' (november 2014, p. 19) over de werkwijze worden afgeleid dat Veilig Thuis altijd bij de Raad voor de Kinderbescherming nagaat of er een actuele wettelijke maatregel van kracht is. Indien dit het geval is, dan overlegt Veilig Thuis met degene die de maatregel uitvoert, in principe voorafgaand aan het contact met betrokkenen (ouders en kinderen). In het protocol staat dat Veilig Thuis bij de beoordeling van de situatie gebruik maakt van een risicotaxatie-instrument. Het is echter onduidelijk of hier het 'triage-instrument' bedoeld wordt. Als één van de stappen bij de beoordeling van de situatie staat in het protocol dat bij het besluit welke vervolgstappen nodig zijn onder andere in overweging wordt genomen of er een jeugdbeschermingsmaatregel is opgelegd in het gezin en of er al hulpverlening is binnen het gezin. Helaas biedt het protocol geen nadere specificering van dit 'in overweging nemen'. Het is derhalve onduidelijk welke consequenties de aanwezigheid van een jeugdbeschermingsmaatregel of hulpverlening voor de beoordeling van de melding heeft.

Het meest specifiek over de taakverdeling tussen Veilig Thuis en andere aanwezige hulpverleners is het protocol op pagina 20, onder het kopje 'Criteria bij directe overdracht aan professionals buiten Veilig Thuis'. Conform het protocol is een besluit van Veilig Thuis voor het beleggen van de verantwoordelijkheid voor de te nemen vervolgstappen bij professionals buiten Veilig Thuis gebaseerd op de volgende overwegingen:

- *'De afspraken die hierover met gemeenten zijn gemaakt.'*
Deze afspraken kunnen dus per regio en gemeente anders zijn. Dit terwijl het VN-Kinderrechtencomité pleit voor een centrale aansturing juist als het gaat over de beschrijving van dergelijke processen (zie paragraaf 2.1). Het zou niet mogen uitmaken in welke gemeente een kind woont voor de te hanteren criteria door Veilig Thuis om de verantwoordelijkheid voor vervolgstappen wel of niet over te dragen aan professionals buiten Veilig Thuis.
- *'De risicotaxatie en urgentiebepaling.'*
Vermoedelijk wordt hier het triage-instrument bedoeld, dit wordt echter niet duidelijk.
- *'De mogelijkheden in de zin van kennis, kunde en capaciteit om de veiligheid op korte termijn te herstellen en een vervolgtraject in te zetten dat leidt tot duurzame veiligheid en herstel van de gevolgen van geweld.'*

De vraag dringt zich op hoe dit gecheckt wordt. Als een melding wordt 'overgedragen' aan een gezinsvoogd, die al in het gezin aanwezig is, hoe wordt dan beoordeeld in hoeverre de kinderschermingsmaatregel (of andere ingezette hulp) effectief is bij het stoppen, herstellen en voorkómen van kindermishandeling? Is de gezinsvoogd of een andere betrokken hulpverlener in staat en bij machte om het geweld, het misbruik of de verwaarlozing te stoppen? En is een melding bij Veilig Thuis van een dergelijk gezin niet een extra reden tot zorg? En dus voldoende basis voor eigen onderzoek door Veilig Thuis en (hernieuwde) risicotaxatie en (andere of aanvullende) hulp?

- *'De inschatting van de veiligheidsrisico's die verbonden zijn aan bemoeienis van buitenaf: risico's voor de betrokkenen en voor de professionals.'*
- *'Aanwijzingen in de melding over de vraag of betrokkenen open staan voor hulp en ondersteuning.'*

Het VNG-model Handelingsprotocol voorziet in de mogelijkheid om de verantwoordelijkheid voor vervolgstappen en het veilig krijgen van het systeem direct over te dragen aan andere professionals. In het protocol staat echter niet vermeld *hoe* Veilig Thuis beoordeelt of het kind, dat (mogelijk) slachtoffer is van kindermishandeling, inderdaad effectief geholpen wordt door de betreffende professionals. Er zit geen veiligheidscheck in op het moment dat de melding wordt doorgegeven aan de gezinsvoogd of de jeugdhulpverlener. Sterker nog: het protocol geeft aan dat het optioneel is (dus niet verplicht) om vanuit Veilig Thuis in gesprek te gaan met degene die de vervolgstappen moet gaan uitvoeren (p. 20, cursiveringen toegevoegd): 'Veilig Thuis *kan* voordat het besluit genomen wordt om de verantwoordelijkheid voor de vervolgstappen over te dragen aan professionals buiten Veilig Thuis, met hen in gesprek gaan om vast te stellen of zij in staat zijn om op korte termijn een vervolgtraject te starten dat daadwerkelijk *kan* leiden tot duurzame veiligheid en herstel van de gevolgen van het geweld.'

Verder zegt het protocol over de verdeling van verantwoordelijkheden (p. 24): 'In meldingen waar Veilig Thuis zelf de verantwoordelijkheid neemt voor de vervolgstappen en/of onderzoek doet (naar de melding), stelt Veilig Thuis zelf een veiligheidsplan en een hulpverlenings- en herstelplan op. Bij meldingen die worden overgedragen maakt Veilig Thuis afspraken met ketenpartners over het opstellen en uitvoeren van die plannen.' Dit betekent dus dat als Veilig Thuis besluit om de melding 'door te zetten' of 'over te dragen' aan de gezinsvoogd of aan andere hulpverleners in het gezin, dat er door de betreffende hulpverleners/jeugdbeschermers zorg gedragen wordt voor het opstellen en uitvoeren van veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplannen. Specifiek gericht op het kind om wie het gaat en in aansluiting op de gemelde zorgen.

In het geval de melding direct na ontvangst door Veilig Thuis wordt overgedragen aan het lokale veld, een professional die reeds betrokken is bij het gezin of het huishouden, of aan een multidisciplinair centrum, onderneemt Veilig Thuis de volgende stappen (p. 25):

- 'Overdracht van de verantwoordelijkheid voor de melding aan het lokale veld of de betrokken professional;
- Het maken van afspraken over het opstellen van- en uitvoering geven aan een veiligheidsplan en een herstelplan;
- Een schriftelijke of digitale overdracht van de melding;
- Een schriftelijk of digitaal bericht aan betrokkenen (gezin/kind) over ontvangst en overdracht van de melding en over de gemaakte afspraken over terugkoppeling aan Veilig Thuis;
- Schriftelijk of digitaal bericht aan de melder over de overdracht, afspraken over terugkoppeling en beëindiging van bemoeienis van Veilig Thuis.'

Dit zou dus betekenen dat bij een melding over een gezin, waar reeds hulpverlening aanwezig is, hoe dan ook bemoeienis is vanuit Veilig Thuis. Volgens het protocol doet Veilig Thuis hetzij (eerst)

eigen onderzoek en draagt de verantwoordelijkheid voor de benodigde vervolgstappen daarna over aan een hulpverlenende instantie; ofwel Veilig Thuis draagt de verantwoordelijkheid voor de melding direct over aan de betrokken hulpverlener. In beide gevallen maakt Veilig Thuis afspraken met de betreffende hulpverlener(s) over de uitvoering van het veiligheidsplan en over het opstellen en uitvoeren van een hulpverlenings- en herstelplan voor het kind en zijn gezin. Van belang is dan hoe de evaluatie en monitoring vanuit Veilig Thuis is georganiseerd. Is het kind veilig gesteld? Is de ingezette hulp effectief? Is er méér nodig? Wordt er gewerkt aan herstel van opgelopen schade? En is er hulp gericht op het aanpakken van risico's voor herhaling van de kindermishandeling?

Als het gaat om monitoring toont het protocol zich opnieuw (te) vrijblijvend (p. 27, cursiveringen toegevoegd): 'Na onderzoek en overdracht gaat Veilig Thuis na of de stappen die in gang zijn gezet ook daadwerkelijk worden uitgevoerd en of die stappen leiden tot het (duurzaam) stoppen van het geweld en tot herstel van schade. Veilig Thuis *kan* hiervoor contact leggen met de direct betrokkenen (gezin/kind) en één of meer professionals die verantwoordelijk zijn voor de hulp en ondersteuning die geboden worden.' (...) 'Veilig Thuis *kan* ook meldingen monitoren die direct zijn doorgeleid naar professionals buiten Veilig Thuis. Of en in welke gevallen Veilig Thuis die taak uitvoert, is afhankelijk van afspraken die hierover worden gemaakt met gemeenten.' Dit terwijl het VN-Kinderrechtencomité juist pleit voor een nationale aansturing van het monitoren en evalueren van de gekozen aanpak zodat kan worden nagegaan of passende zorg is geboden (zie paragraaf 2.1).

Helaas worden dit soort belangrijke taken en verantwoordelijkheden van Veilig Thuis – namelijk: het beoordelen of de ingezette hulp heeft geleid tot veiligheid en herstel voor een kind – hier afhankelijk gemaakt van regionale keuzes. Dit kan leiden tot verschillende prioriteiten bij verschillende gemeenten. Het zou echter niet zo mogen zijn dat het kind dat gemeld wordt in de ene gemeente 'beter af is' dan het kind dat gemeld wordt in de andere gemeente.

Geconcludeerd kan worden dat het VNG-model Handelingsprotocol geen verklaring noch ondersteuning biedt voor het signaal dat hulp vanuit Veilig Thuis niet of onvoldoende ingezet wordt wanneer er reeds (al dan niet gedwongen) hulpverlening bij het gezin betrokken is. Veilig Thuis is op grond van het protocol immers verantwoordelijk voor het onderzoeken van de melding, óók als er al een kindbeschermingsmaatregel van kracht is, en óók als er al hulpverlening aanwezig is in gezin. Veilig Thuis is verantwoordelijk voor het (laten) opstellen van een veiligheidsplan, een hulpverlenings- en herstelplan voor het gemelde kind en zijn gezin.

Triage Veilig Thuis

Een vast onderdeel van de triage is om standaard informatie op te vragen bij een aantal instanties. Zo wordt onder andere standaard gecheckt bij de Raad voor de Kinderbescherming bij wie het gezag over de kinderen ligt en of er een Raadsonderzoek loopt. Als er een lopende kindbeschermingsmaatregel is, dan moet Veilig Thuis contact opnemen met de uitvoerder van de maatregel. Het triage-instrument schrijft niet voor welke consequenties dit heeft voor de beoordeling van de melding. Er volgt geen nadere invulling van wat Veilig Thuis vervolgens met de uitvoerder van de kindbeschermingsmaatregel moet bespreken. En hoe in dit overleg de risicotaxatie en veiligheid van het kind (gezin) wordt betrokken.

Het triage-instrument geeft dus evenmin specifieke richtlijnen voor die situaties waar al een ondertoezichtstelling (OTS) of andere jeugdbeschermingsmaatregel van kracht is. Dit is kennelijk geen criterium binnen de triage: noch in de zin dat er juist extra urgentie aan de melding toegeschreven zou moeten worden, noch in de zin dat onderzoek /casusregie vanuit Veilig Thuis minder urgent zou zijn vanwege de aanwezigheid van een jeugdbeschermer of andere hulpverleners.

3.1.2 De praktijk

Tijdens de interviews is aan professionals voorgelegd in hoeverre zij het signaal dat de inzet van expertise vanuit Veilig Thuis niet of onvoldoende lijkt te worden ingezet indien jeugdbescherming/gezinsvoogdij al bij het gezin betrokken is, herkennen binnen hun werk. Dit is zowel gevraagd aan mensen die bij Veilig Thuis zelf werkzaam zijn als aan mensen die beroepsmatig met ouders en kinderen werken en (regelmatig) als melder of adviesvrager contact hebben met Veilig Thuis. Over dit signaal zeggen Veilig Thuis-medewerkers dat zij dit signaal niet herkennen:

“Nee, ik herken dit signaal niet. In het protocol Veilig Thuis staat precies wat wij moeten doen. En hoe wij vanuit Veilig Thuis omgaan met overdracht aan professionals die al in het gezin betrokken zijn. (...) Als we het overdragen aan de gezinsvoogd, dan informeren we ouders altijd dat Veilig Thuis de melding heeft overgedragen aan de gezinsvoogd. Overdrachts gesprekken gaan over hoe gaan jullie de veiligheid op korte termijn (Signs of Safety) en op langere termijn herstellen (herstel en hulp). Indien er gezinsvoogdij is, bespreken we ook of de ingezette maatregel (OTS) afdoende is, of het lukt met de middelen die de gezinsvoogd heeft. Daarbij heeft Veilig Thuis meer dan vroeger een monitorfunctie. We moeten toezien op het veiligheidsplan en of de ingezette hulp effectief is.” (medewerker Veilig Thuis)

Toezien op de veiligheid van het kind, dat is de taak van Veilig Thuis, zo benadrukt een andere medewerker: *“Het gaat bij iedere melding en advies steeds om de vraag of de ingezette hulp voldoende adequaat is en of het veilig is voor het kind. Dat we die inzet moeten plegen is prominent aanwezig in het Veilig Thuis-beleid. Veiligheid garanderen NU: dat is echt een nieuwe taak van Veilig Thuis. Hier willen we ook op afgerekend worden. Dus op de vraag: wat hebben jullie gedaan om het hier en nu veilig te krijgen voor dit kind?” (medewerker Veilig Thuis).*

Dat betekent dat Veilig Thuis de verantwoordelijkheid heeft om te kijken of de hulpverlening die ingezet is ook daadwerkelijk helpt: *“Veilig Thuis moet het inschatten: dus niet alleen maar de vraag stellen aan de gezinsvoogd of hij/zij de problematiek herkent ja/nee. De gezinsvoogd moet het wel oppakken. Veilig Thuis heeft eigenstandige verantwoordelijkheid hierin. Dus als er in een gezin sprake is van een half jaar OTS en er komt een nieuwe melding, dan lukt het blijkbaar niet om de situatie voor het kind veilig te maken. Veilig Thuis kan ook een melding aannemen en onderzoek doen als er al een OTS in het gezin is.” (medewerker Veilig Thuis).*

Veilig Thuis-medewerkers noemen wel het gebrek aan controle op de effectiviteit van een kinderschermingsmaatregel. Men vraagt zich hardop af in hoeverre een gezinsvoogd altijd in staat is om de veiligheid van het kind te garanderen en om passende en effectieve hulp in te zetten:

“Ik denk wel dat er een gat valt, daar waar er een melding bij Veilig Thuis komt over een gezin waar al gezinsvoogdij in zit. Vroeger was de Raad voor de Kinderbescherming de controlerende instantie die beoordeelde of de inzet van de gezinsvoogd voldoende resultaat en effect sorteerde in het leven van een kind/gezin. De Raad deed deze controle op een gegeven moment niet meer. En toen is die controlerende taak niet overgenomen door het AMK of een andere organisatie. Daar valt dus een gat. Niemand controleert of het kind veilig is en voldoende herstelt na, of als gevolg van de inzet van gezinsvoogdij. Is de gezinsvoogd in staat om het geweld te stoppen en duurzaam te stoppen? Is de gezinsvoogd in staat om het benodigde herstel van het kind te organiseren en de aanpak van structurele, onderliggende problematiek aan te pakken? Ik denk vaak van niet. Zelfs met een gezinsvoogd ben je niet verzekerd van veiligheid en herstel als kind. Want die gezinsvoogd is vooral bezig om de zaak zo gauw mogelijk – liefst binnen 6 maanden – weer af te sluiten.” (medewerker Veilig Thuis).

Daarnaast is het zorgwekkend te noemen dat door diverse professionals van Veilig Thuis wordt aangegeven dat er – als gevolg van de transitie (zie ook hoofdstuk 4) – nog veel onduidelijkheid is over de onderlinge verdeling van verantwoordelijkheden tussen verschillende organisaties. Deze onduidelijkheid in combinatie met onzekerheid over financiering (of een korting op het beschikbare budget van organisaties) maakt dat organisaties elkaar de hete aardappels toeschuiven. Een van de medewerkers licht toe:

“Stel: Een juf heeft zorgen over een kind en doet een melding bij Veilig Thuis. (...) Veilig Thuis zal eerst aan de juf vragen of zij kans ziet om met haar zorgen naar de gezinsvoogd te gaan. Als zij dat niet gedaan heeft of niet doet, dan zullen we vanuit Veilig Thuis de melding doorgeven aan de gezinsvoogd. Tja... en dan is het inderdaad nog maar de vraag of de situatie voor het kind daarmee veilig gesteld is. Hier zit inderdaad misschien wel een gat. Wie is er hier verantwoordelijk? Veilig Thuis of de gezinsvoogd? Het balletje overgooien begint dan. Dat zien we veel: discussies over wie waarvoor verantwoordelijk is. Wie doet wat wanneer? Als er sprake is van acute onveilige situaties, dan komt Veilig Thuis wel direct in actie. In alle andere gevallen, die evengoed heel schadelijk kunnen zijn, is er dus inderdaad veel onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is.” (medewerker Veilig Thuis).

Hoewel de Veilig Thuis-medewerkers het signaal als zodanig dus niet direct herkennen, noemen zij wel andere zorgpunten die hieraan gerelateerd zijn. Zo wordt door hen gewezen op een gebrek aan landelijke sturing; op een hoge werkdruk en capaciteitstekort; op een ‘doorgeschoten adviesfunctie’; en op het te lang bieden van ‘lichte hulp’ bij ernstige problematiek. Deze vier zorgpunten, als zodanig geformuleerd op basis van de interviews, komen in hoofdstuk 4 aan bod.

Door professionals die bellen met Veilig Thuis om advies te vragen of te melden wordt binnen ons onderzoek unaniem aangegeven dat het signaal ‘er zit al hulp in het gezin, dus we dragen het over aan de hulpverlening’ wordt herkend. Een van hen licht toe:

“Tja, dit is wel herkenbaar. Wat meestal gebeurt als je Veilig Thuis belt is: vrij weinig. Een belangrijk argument is dat Veilig Thuis-medewerkers meestal zeggen dat ze niet zoveel kunnen doen. Tenzij jij als beller écht aandringt, maar dan moet je als een leeuw op de barricade om Veilig Thuis te laten horen hoe serieus de zorgen zijn. Dat lukt mij als professional wel (en het is ook mijn aard), maar je kunt je voorstellen dat dit niet voor iedereen geldt, zeker niet voor particulieren die bellen. Wat ook veel gebeurt, Veilig Thuis verwijst de beller door naar de gezinsvoogd. Als ik me zorgen maak, bel ik dus altijd eerst de gezinsvoogd. Als de gezinsvoogd niks doet, dan bel ik Veilig Thuis. Maar je moet een lange adem hebben en stevig in je schoenen staan om gehoord te worden, óók als hulpverlener al. Laat staan mensen die geen hulpverlener zijn.” (psychotherapeut)

Een aantal keren wordt in dit verband door zowel Veilig Thuis-medewerkers als door adviesvragers/melders genoemd dat veel professionals die bellen met Veilig Thuis niet weten dat zij – als beller – (mede) verantwoordelijk zijn voor het triageproces en het besluit of de casus een advies of een melding moet worden. Veel professionals ‘laten zich afschepen’ met een advies, terwijl ze liever een melding hadden willen doen. Dit fenomeen heeft te maken met onbekendheid met de rolverdeling tussen beller en Veilig Thuis-medewerker, zo legt een professional uit:

“Wat nieuw is sinds Veilig Thuis: als je een melding doet als professional of aandachtsfunctionaris, dan kan meteen triage worden afgenomen. Zit er hulp in? Wat hebben jullie al gedaan? Et cetera. Het lijkt op een soort verhoor, om te bepalen of er sprake is van een noodsituatie waarbij Veilig Thuis direct in actie moet komen of dat er sprake is van een lichtere situatie. (...) Stel dat er al hulpverlening in zit, dan moet Veilig Thuis wel een veiligheidsplan maken; maar dan kiezen ze ervoor om geen onderzoek te doen. Dan is het meestal: we leggen het bij de hulpverlening. Melders denken vaak dat Veilig Thuis de eindbeslissing heeft, maar dat

is niet zo. Melder denkt: oh, ik krijg het nu weer terug van Veilig Thuis, of ze leggen het neer bij de hulpverlening. Melders zien dan niet dat de triage bedoeld is om sámen te overleggen of zorgen zo groot zijn dat er door Veilig Thuis onderzoek gedaan moet worden.” (trainer aandachtsfunctionarissen)

Diverse professionals geven aan dat de aanwezigheid van hulpverlening in het gezin waarover zorgen bestaan vaak een reden lijkt te zijn voor Veilig Thuis om de melding af te houden. Vaak ook wordt de beller door Veilig Thuis gevraagd om zelf contact op te nemen met de betreffende gezinsvoogd of hulpverlener: *“Als ik Veilig Thuis bel in een zaak waar al jeugdzorg bij betrokken is, dan doet Veilig Thuis niks en verwijzen ze mij door naar jeugdzorg.”* (orthopedagoog)

Iemand anders vat het samen als: *“Wat ik hoor in mijn trainingen aan professionals is dat mensen Veilig Thuis bellen om hun zorgen uit te spreken. Als het gezin dan al hulp heeft of er is al een OTS, dan neemt Veilig Thuis de melding niet aan. Ze sluizen het dan direct door naar de betreffende jeugdhulpinstelling. De vraag is of ze dan de zorgen doorgeven en de zaak ook monitoren. Volgens mij is dat vaak het probleem.”* (beleidsadviseur preventie kindermishandeling)

3.1.3 Conclusies over signaal 1

Het beleid van Veilig Thuis biedt geen verklaring noch ondersteuning voor het signaal van Defence for Children dat meldingen in situaties waar al hulpverlening in het gezin aanwezig is onvoldoende serieus onderzocht zouden worden. Veilig Thuis is – conform triage-instrument en VNG-model Handelingsprotocol – verantwoordelijk voor het onderzoeken van de melding, óók als er al een kindbeschermingsmaatregel van kracht is en óók als er al hulpverlening aanwezig is in het gezin. Bovendien is Veilig Thuis verantwoordelijk voor het (laten) opstellen van een veiligheidsplan, een hulpverlenings- en herstelplan voor het gemelde kind en zijn gezin.

Toch zitten er hier en daar onduidelijkheden in het protocol, die de mogelijkheid open laten óf en in hoeverre Veilig Thuis daadwerkelijk in gesprek gaat met de betreffende gezinsvoogd of hulpverlener om te beoordelen in hoeverre de ingezette hulp effectief is. Het protocol voorziet in de mogelijkheid om verantwoordelijkheid voor vervolgstappen en veilig krijgen direct over te dragen aan andere professionals. Er wordt echter niet vermeld hoe Veilig Thuis beoordeelt of een kind effectief geholpen wordt door betreffende professionals. Er is dan geen check op veiligheid, effectiviteit en impact. Woordjes als ‘kan’ in plaats van ‘zal/moet’ maken de richtlijnen op cruciale punten te vrijblijvend. Verder blijft er – zelfs binnen dit (landelijk VNG-model) protocol – op belangrijke punten te veel ruimte voor regionale verschillen. Op diverse plekken staat dat bepaalde werkwijzen afhankelijk zijn van afspraken die gemaakt zijn met de betreffende gemeente. Het triage-instrument geeft bovendien geen specifieke richtlijnen/criteria voor het beoordelen van situaties waar al een jeugdbeschermingsmaatregel (of andere jeugdhulp) van kracht is.

Medewerkers van Veilig Thuis geven aan dat zij dit zorgpunt niet herkennen en onderbouwen dat aan de hand van hun interne richtlijnen en werkprocessen. Wel geven zij diverse andere zorgelijke signalen af die in hoofdstuk 4 worden behandeld. De bellers daarentegen herkennen vrijwel unaniem het signaal dat Veilig Thuis onvoldoende in actie komt in situaties waar al een gezinsvoogd (of andere hulpverlening) in het gezin zit. Genoemd wordt: het (te) snel doorsluizen van meldingen naar een gezinsvoogd zonder te controleren of dat voldoende veiligheid en herstel biedt; dat er teveel verantwoordelijkheid voor veiligheid (ook bij een hermelding) bij de gezinsvoogd wordt gelegd; en dat de beller om Veilig Thuis in actie te krijgen zelf moet bellen met de gezinsvoogd of andere aanwezig jeugdhulp. Het lijkt onwenselijk dat professionals ‘afgescheept’ worden met een advies wanneer zij willen melden indien zij het zelf niet voor elkaar krijgen om een ‘melding’ erdoor te krijgen. Op basis van de interviews met adviesvragers/melders ontstaat de indruk dat Veilig Thuis onvoldoende monitort wat er met een melding gebeurt nadat

het verhaal is doorgesluisd naar de gezinsvoogd of een andere – reeds aanwezige – hulpverlener in het gezin.

3.2 Signaal 2: (v)echtscheidingen

Bij het onderzoeken van de werkwijze van Veilig Thuis wat betreft het omgaan met adviezen en meldingen over vermoedens van kindermishandeling over kinderen in (v)echtscheidingssituaties is het signaal dat adviezen/meldingen over kinderen in (v)echtscheidingssituaties niet of niet tijdig door Veilig Thuis worden onderzocht. Bekeken is wat Veilig Thuis doet met vermoedens van kindermishandeling bij kinderen in (v)echtscheidingssituaties.

3.2.1 Wetgeving & beleid

Er staan geen specificaties in de nationale wetgeving over dit onderwerp in relatie tot de taken van Veilig Thuis. Wel staat het onderwerp ‘vechtscheidingen’ landelijk gezien op de politieke agenda. De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport stuurden in november 2014 het Uitvoeringsplan ‘Verbeteren situatie kinderen in een vechtscheiding’ naar de Tweede Kamer¹². In juli 2015 volgde een brief aan de Kamer over de voortgang van dit plan.¹³

In dit plan staan diverse actiepunten genoemd die door allerlei instanties moeten worden opgepakt. Veilig Thuis staat hierbij niet specifiek genoemd. Wel staat genoemd dat in de digitale handreiking ‘Aanpak Kindermishandeling’ voor gemeenten een hoofdstuk toegevoegd zal worden dat specifiek over escalerende scheidingen gaat. Hier is inmiddels gevolg aan gegeven. Daarnaast staat als één van de actiepunten genoemd dat bij de verdere uitrol van de Meldcode Kindermishandeling en huiselijk geweld aandacht zal komen voor de psychische gevolgen van een vechtscheiding voor een kind.

Het handelingsprotocol Veilig Thuis bevat geen specifieke richtlijnen over meldingen/adviezen waarbij sprake is van (v)echtscheiding. In het triage-instrument van Veilig Thuis wordt vechtscheiding wel genoemd als één van de problematieken waarover gebeld kan worden met Veilig Thuis, en waarbij het triage-instrument kan worden ingezet.

3.2.2 De praktijk

Zowel Veilig Thuis-medewerkers als adviesvragers/melders hebben de indruk dat Veilig Thuis serieus omgaat met adviezen en meldingen betreffende kinderen in vechtscheidingen. Vroeger werden bellers die over een vechtscheidingssituatie wilden melden nog wel eens afgehouden of doorgestuurd. Maar dit beeld wordt op dit moment niet meer herkend. Integendeel: men geeft aan dat Veilig Thuis – zeker nu de expertise van het Steunpunt Huiselijk Geweld geïntegreerd onderdeel is van Veilig Thuis – wel degelijk oog heeft voor de ernst van de situatie waarin deze kinderen (kunnen) zitten.

Tegelijk wordt door menigeen aangegeven dat de problematiek van kinderen en gezinnen waar sprake is van een vechtscheiding uiterst complex is. Het is voor Veilig Thuis (en voor ketenpartners) niet altijd mogelijk om er goed de vinger achter te krijgen en om effectieve hulp te bieden aan het kind en gezin.

De geïnterviewde Veilig Thuis-medewerkers geven aan dat de problematiek van kinderen in (v)echtscheidingen een belangrijk onderdeel uitmaakt van hun werk. Men beschouwt het unaniem als een vorm van kindermishandeling als een kind slachtoffer is- of dreigt te worden van

¹² Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 33 836, nr. 6

¹³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 33 836, nr. 7

ouders die de belangen, behoeften en noden van hun kind uit het oog verliezen als gevolg van een escalerende echtscheidingssituatie.

“Vroeger (tien jaar geleden) waren er inderdaad volgens mij wel AMK’s die zich niet wilden mengen in meldingen waar sprake was van (v)echtscheidingsproblematiek. Maar dat herken ik nu toch niet meer. Sterker nog: ik denk dat juist in het samengaan van SHG en AMK de expertise rond huiselijk geweld (vaak (ex-)partnergeweld en vechtscheidingsproblematiek) en kindermishandeling (dus ook kinderen in vechtscheidingssituaties) is gebundeld, en dat we die vechtscheidingssituatie dus ook makkelijker herkennen.” (medewerker Veilig Thuis)

Veilig Thuis-medewerkers herkennen dit signaal dus niet, dat adviezen/meldingen over kinderen in (v)echtscheiding door Veilig Thuis niet of niet tijdig lijken te worden onderzocht. Men geeft wel aan dat (v)echtscheidingsproblematiek vaak erg complex is en dat het bieden van effectieve de hulp aan deze gezinnen soms erg moeilijk te realiseren is.

“Het zijn doorgaans niet de makkelijkste meldingen. Maar de drempel is neutraler geworden. Ik herken niet dat Veilig Thuis niet of te laat reageert in dit soort meldingen. Eerder een ontwikkeling dat de problematiek eerder herkend wordt.” (medewerker Veilig Thuis)

“Als een ex-partner belt naar Veilig Thuis met beschuldigingen over ex-partner. Dan kijken wij daar serieus naar. Maar we proberen er ook achter te komen wat het doel is van de beller: heeft hij/zij oprechte zorgen? Of is hij/zij bezig om het gezag naar zich toe te trekken? Of nog iets anders?” (medewerker Veilig Thuis)

Ook van de kant van de bellers die geïnterviewd zijn, kan dit specifieke signaal niet rekenen op herkenning. Men herkent wél de complexiteit van de problematiek en sommige melders geven aan dat zij de indruk hebben dat het aantal kinderen dat te maken heeft met (ernstige) problematiek rond (v)echtscheidingen toeneemt. Men geeft aan dat Veilig Thuis deze meldingen serieus neemt en in ieder geval niet afhoudend of terughoudend reageert.

“Nee, dit punt herken ik niet zo. Juist in situaties van vechtscheidingen hebben wij eigenlijk wel altijd adequate adviezen gekregen van Veilig Thuis. In zo’n geval kwam Veilig Thuis ook direct naar school. Gesproken met het kind en de ouder bij wie het kind woont. Daarna met beide ouders gesproken. Dat Veilig Thuis naar school kwam, dat vond ik heel positief. Dat liep ook allemaal heel goed.” (schoolpsycholoog)

3.2.3 Conclusies over signaal 2

Vechtscheidingen worden niet als apart thema behandeld in de nationale wetgeving. Wel kan op basis van beleidsstukken en op basis van het triage-instrument geconcludeerd worden dat de problematiek van kinderen die in de knel zitten als gevolg van een escalerende echtscheiding in principe behoort tot het expertise- en werkterrein van Veilig Thuis.

Het signaal wordt niet (meer) herkend door de personen die zijn geïnterviewd. Noch door de Veilig Thuis-medewerkers, noch door de bellers.

3.3 Signaal 3: adviezen

Bij het onderzoeken hoe Veilig Thuis omgaat met zaken waarin niet of niet tijdig onderzoek wordt gedaan, terwijl door diverse omstanders van een kind advies wordt ingewonnen bij Veilig Thuis, maar nog geen melding is gedaan, zijn twee zorgen getoetst. Het eerste betreft de zorg dat het erop lijkt dat soms meerdere mensen zich zorgen maken om een kind en advies vragen bij Veilig Thuis, maar dat dit niet – of niet tijdig – leidt tot een onderzoek omdat er geen sprake is van een melding. Het tweede betreft de klacht dat Veilig Thuis pas in actie komt als er een melding is gedaan, ook als er diverse adviesvragen over één gezin zijn gesteld.

3.3.1 Wetgeving & beleid

In nationale wetgeving vindt men geen specifieke richtlijnen voor de omgang met meerdere adviezen over één kind/gezin. Belangrijk is wel dat het tot de wettelijke taken van Veilig Thuis behoort om advies te geven en zo nodig ondersteuning te bieden aan ieder die in verband met een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling om dit advies vraagt (artikel 4.1.1 lid 3 WMO 2015, zie ook hoofdstuk 2).

Op grond van artikel 5.1.6 juncto artikel 4.1.1 WMO 2015 heeft Veilig Thuis uitsluitend bij meldingen van kindermishandeling de wettelijke bevoegdheid om zonder toestemming gegevens van het kind/gezin te verwerken. Bij adviezen mag Veilig Thuis alleen gegevens van het gezin/kind of andere betrokkenen vastleggen voor zover diegene(n) daar toestemming voor heeft verleend. Indien geen toestemming is verleend, wordt dus advies gevraagd en gegeven op basis van anonieme cliëntgegevens. Indien nodig verleent Veilig Thuis ook ondersteuning bij de uitvoering van het advies. Het advies vragen gebeurt in lijn met stap 2 en stap 4 van artikel 2 Besluit Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

Uit de Memorie van Toelichting bij de Jeugdwet (p. 203) valt tevens af te lezen dat de adviesfunctie van Veilig Thuis mede bedoeld is om drempelverlagend te zijn voor professionals, zodat zij bij vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld advies kunnen vragen. “Besloten is om de adviserende taak van Veilig Thuis in dit artikel op te nemen vóór de taken rond de meldingen. Dit bevestigt het belang van deze taak en maakt duidelijk dat in veel gevallen de betrokkenheid van Veilig Thuis begint met advisering.” (Memorie van Toelichting Jeugdwet, p. 203).

In het VNG-model Handelingsprotocol van Veilig Thuis staan geen specifieke richtlijnen over hoe moet worden omgegaan met meerdere adviesvragers over één gezin. Dit kan ook niet, want in de praktijk zijn de gegeven adviezen niet herleidbaar tot dat ene gezin (tenzij het kind of de ouder zelf adviesvrager is). Reden hiervoor is dat bij adviezen niet geregistreerd wordt welk kind/gezin het betreft. Met andere woorden: bij adviezen van Veilig Thuis worden geen persoonsgegevens van het kind/gezin vastgelegd.

In het protocol staat over de adviesfunctie van Veilig Thuis (p. 11/12) dat er geen gegevens mogen worden vastgelegd over het gezin/kind. Wel kan advies geregistreerd worden op naam van de adviesvrager. De adviesvrager blijft verantwoordelijk. Veilig Thuis neemt deze niet over. De adviesvrager behoudt de regie over zijn situatie. Veilig Thuis komt niet in actie zonder toestemming van de adviesvrager. De adviesvrager kan – indien gewenst – anoniem blijven. In contacten met hulp- en adviesvragers is Veilig Thuis ‘outreaching’ en vasthoudend. Veilig Thuis rondt het contact af wanneer er voldoende gewaarborgd is dat benodigde stappen worden gezet gericht op de veiligheid voor het kind. In alle gevallen waarin Veilig Thuis meent dat verdere advisering van de adviesvrager nodig is, dringt Veilig Thuis aan op het maken van een afspraak voor vervolgadvis. De adviesvrager beslist zelf of hij op dit aanbod in gaat.

Verder blijkt uit het protocol tevens dat een advies aanleiding kan zijn voor een melding. Zo kan Veilig Thuis aan de adviesvrager vragen om zijn adviesvraag om te zetten in een melding. Op grond van het protocol (p. 14) hangt dit af van: 1) de ernst en aard van de problematiek; 2) de (on)mogelijkheden van de adviesvrager om de gesignaleerde problematiek op een adequate manier aan te pakken. De adviesvrager beslist zelf of hij zijn adviesvraag omzet in een melding. Voor een professionele adviesvrager geldt dat Veilig Thuis hem erop wijst dat hij verplicht is om het vermoeden van kindermishandeling eerst met de ouders te bespreken. Tenzij de veiligheid van het kind/gezin of van de adviesvrager zelf in het geding is. Ook hoeft de professional dit gesprek met ouders niet te voeren indien dit kan leiden tot een verstoring van de vertrouwensrelatie met het gezin.

Indien Veilig Thuis van mening is dat een advies een melding moet worden – omdat de adviesvrager de veiligheid van het kind onvoldoende kan waarborgen – dan bespreekt Veilig Thuis dit met de adviesvrager. Of met diens leidinggevende/directie. Het doel hiervan is om de organisatie waar de professional werkzaam is (alsnog) te doen besluiten om een melding te doen. Indien dit niet gebeurt, kan Veilig Thuis bij uitzondering besluiten tot een ambtshalve melding. Dit houdt in dat Veilig Thuis toch in actie komt zonder toestemming van de adviesvrager. Echter, dit kan alleen indien de persoonsgegevens van het gezin/kind bekend zijn of achterhaald kunnen worden (p. 14/15).

Het triage-instrument is bedoeld voor de inschatting en beoordeling van meldingen. Het document geeft geen richtlijnen voor het afhandelen van adviezen.

3.3.2 De praktijk

Zowel Veilig Thuis-medewerkers als bellers herkennen dit signaal, maar geven aan dat dit een calculeerbaar risico is dat samenhangt met de kern van de adviesfunctie, namelijk: een advies wordt niet geregistreerd op naam van het kind/gezin.

“Inderdaad: bij een advies registreren we op naam van de adviesvrager, niet op naam van het kind/gezin. Dus meerdere adviezen over één gezin kan voorkomen, zonder dat wij dat in ons systeem zien. In onze regio is wel veel discussie geweest naar aanleiding van één zaak, waarbij ernstige schade is toegebracht aan een kind, en waarbij achteraf bleek dat er al veel adviezen geweest waren over dit kind. In die discussie zagen we de kracht en de kwetsbaarheid van de adviesfunctie. De kracht is de laagdrempeligheid van de adviesfunctie. Dat vind ik heel belangrijk. De kwetsbaarheid is dat je niet op naam van het kind/gezin registreert. Toch gaat dit bijna altijd goed. Ik denk dat we heel blij moeten zijn met de adviesfunctie.” (medewerker Veilig Thuis)

“Dit is een oud probleem. We weten dat er situaties zijn dat meerdere mensen advies vragen over hetzelfde gezin. We registreren op naam van adviesvrager, dus die adviezen kunnen wij dan niet met elkaar in verband brengen, wat in een aantal gevallen wel meerwaarde had gehad. Als je dit beleid verandert, dan zou daarmee de adviesfunctie eigenlijk verdwijnen. Daar zit een prijs aan.” (medewerker Veilig Thuis)

Overigens verschillen de respondenten onderling wel van mening over dit punt. Sommige Veilig Thuis-medewerkers en sommige bellers bepleiten registratie van adviezen op naam van het kind/gezin, omdat daarmee voorkómen kan worden dat over één kind (of gezin) door meerdere mensen advies gevraagd wordt zónder dat Veilig Thuis deze adviezen aan elkaar koppelt. Anderen willen vasthouden aan de huidige adviesfunctie om daarmee de laagdrempeligheid en toegankelijkheid van Veilig Thuis te behouden.

“Ik vind dat het niet mogen registreren op naam van het kind bij advies wel een belemmering is. Het werkt misschien drempelverhogend als je dit zou invoeren. Ja, maar het is nu voor het kind niet veilig.” (medewerker Veilig Thuis)

Naast de besproken voors en tegens van de huidige adviesfunctie komt in verband hiermee in de interviews met Veilig Thuis-medewerkers en bellers een aantal andere zorgpunten naar voren, die in hoofdstuk 4 worden behandeld.

3.3.3 Conclusies over signaal 3

In de WMO staat dat Veilig Thuis de taak heeft om adviezen te geven en – zo nodig – ondersteuning te bieden aan ieder die over kindermishandeling of huiselijk geweld om dit advies vraagt. Specifieke richtlijnen voor de werkwijze van Veilig Thuis inzake het geven van adviezen ontbreken echter in de wet. Het zorgpunt dat er meerdere adviezen over één kind/gezin gegeven kunnen worden door Veilig Thuis, zonder dat deze aan elkaar gekoppeld kunnen worden, vloeit voort uit de wettelijke taken en bevoegdheden van Veilig Thuis. Veilig Thuis mag bij het uitvoeren van de adviestaak uitsluitend persoonsgegevens van het kind/gezin of andere betrokkenen registreren, indien daarvoor door het betreffende gezin toestemming is verleend. Dit is doorgaans niet aan de hand, juist vanwege het feit dat professionals of ‘omstanders’ in eerste instantie bij Veilig Thuis aankloppen voor een advies, alvorens zij een melding overwegen.

Kortom: dit signaal kan alleen worden weggenomen indien de wettelijke voorschriften omtrent de registratie van persoonsgegevens met betrekking tot de adviesfunctie van Veilig Thuis gewijzigd zouden worden. Echter, het is zeer de vraag of dit een wenselijke aanpassing zou zijn, gezien de aanzienlijke gevolgen daarvan voor de laagdrempeligheid en toegankelijkheid van Veilig Thuis voor mensen die (anoniem) advies willen inwinnen.

Zowel Veilig Thuis-medewerkers als bellers erkennen dit signaal, maar zien het overwegend als een calculeerbaar risico dat inherent is aan de wettelijke adviesfunctie van Veilig Thuis, waarbij geen persoonsgegevens van het kind/gezin mogen worden vastgelegd. Wel bestaan er verschillende meningen onder de respondenten over een mogelijke aanpassing van de adviesfunctie op dit punt.

Hoofdstuk 4 Kinderrechtelijke zorgpunten

Deze quickscan is uitgevoerd naar aanleiding van drie signalen die de afgelopen jaren via de Kinderrechtenhelpdesk en uit het professionele werkveld bij Defence for Children onder de aandacht zijn gekomen. Eén van de signalen die aanleiding was voor het uitvoeren van deze quickscan was dat meldingen over kinderen in (v)echtscheidingen niet of niet tijdig door Veilig Thuis onderzocht zouden worden. Dit zorgsignaal is echter niet bevestigd in dit onderzoek. Sterker nog: uit deze quickscan komt eerder het beeld naar voren dat Veilig Thuis meldingen/adviezen over kinderen die in knel zitten tussen ouders die in een (v)echtscheiding verwickeld zijn zeer serieus neemt. Wel blijkt uit de reacties van diverse respondenten dat het vaak gaat om complexe zaken, waarbij het lastig is om effectieve hulp te realiseren.

Over het signaal dat er soms meerdere personen advies vragen over éénzelfde kind/gezin, maar dat dit niet leidt tot een Veilig Thuis-onderzoek bij gebrek aan een melding, heeft deze quickscan een duidelijk antwoord opgeleverd: zowel Veilig Thuis-medewerkers als bellers erkennen dat dit zorgpunt bestaat, maar zien het overwegend als een calculeerbaar risico dat inherent is aan de wettelijke adviestaak van Veilig Thuis. Immers Veilig Thuis mag bij adviezen geen persoonsgegevens van het kind/gezin vastleggen (zonder toestemming van het betrokken gezin). Vrijwel alle respondenten geven aan dat zij de anonieme adviesfunctie van Veilig Thuis heel belangrijk vinden, vanwege de laagdrempeligheid en toegankelijkheid ervan.

De resultaten van de quickscan bevestigen wel het eerste signaal: Veilig Thuis komt niet of niet voldoende in actie bij vermoedens van kindermishandeling bij kinderen en gezinnen die op het moment van melding/advies al een vorm van (gedwongen of vrijwillige) hulp ontvangen.

Naast de bevindingen zoals hierboven beschreven zijn gedurende het onderzoek nog een aantal opvallende zorgpunten naar voren gekomen. Het gaat om zorgelijke ontwikkelingen, trends en ervaren knelpunten die bij de respondenten tijdens de telefonische interviews en in het contact per e-mail naar voren kwamen.

Op sommige onderdelen zijn deze aanvullende zorgpunten te beschouwen als ‘onderliggend’ of ‘achterliggend’ bij de reeds onderzochte signalen. Het gaat veelal om zorgen die te maken hebben met de dynamiek en veranderingen waar de sector jeugdhulp de afgelopen periode mee te maken had en heeft. Maar ook om factoren die te maken hebben met nieuwe beleidsrichtlijnen die in de praktijk als belemmerend of storend worden ervaren voor het werk van de professionals bij Veilig Thuis en de adviesvragers/melders.

Genoeg reden voor Defence for Children om alle genoemde zorgpunten serieus te nemen, met name omdat zij in hun onderlinge verwevenheid het verlenen van effectieve hulp aan kinderen over wie advies gevraagd wordt of over wie een melding gedaan wordt bij Veilig Thuis, aanzienlijk kunnen belemmeren.

De aanvullende zorgpunten inzake de werkwijze van Veilig Thuis, die uit de beleidsanalyse en interviews naar voren komen zijn:

1. Er is gebrek aan landelijke sturing en een landelijk (verplichtend) kwaliteitskader voor Veilig Thuis.
2. Er is sprake van capaciteitsproblemen bij Veilig Thuis, wachtlijsten en een (te) hoge werkdruk.
3. Er is sprake van een ‘doorgeschoten adviesfunctie’ van Veilig Thuis.
4. Er wordt te lang ‘lichte hulp’ geboden bij ernstige problematiek van kind/gezin.
5. Er zijn klachten over onvoldoende bereikbaarheid en toegankelijkheid van Veilig Thuis.

6. Er zijn signalen dat registratiesystemen en digitale dossiers van Veilig Thuis niet op orde zijn.

Deze zes zorgpunten worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

4.1 Zorgpunt 1: Gebrek aan landelijke sturing

Zowel Veilig Thuis-medewerkers als adviesvragers/melders die contact hebben met Veilig Thuis merken op dat er sprake is van groeiende regionale verschillen tussen de diverse Veilig Thuis-organisaties in het land. Met name Veilig Thuis-medewerkers vinden het zorgelijk dat een uniforme werkwijze van Veilig Thuis niet landelijk verplichtend is opgelegd: *“Kinderen hebben fundamenteel recht op gelijke behandeling en zorg als zij mishandeld of verwaarloosd zijn. Het is de vraag of dat in Nederland nu voldoende geborgd is.”* (medewerker Veilig Thuis)

Ook vanuit de adviesvragers/melders worden zorgen geuit over het gebrek aan uniformiteit.

“Er zijn nu 26 Veilig Thuis-regio’s met allemaal die nieuwe werkwijze. Iedereen is zoekende. De ene functioneert wel goed, de ander heeft nog geen idee. Dat mag natuurlijk niet, als je naar de belangen van kinderen kijkt.” (trainer aandachtsfunctionarissen)

Er is door de VNG wel een model-protocol werkwijze Veilig Thuis gemaakt, maar deze is facultatief. Bovendien biedt de tekst van dit model-protocol – op cruciale punten – ruimte voor regionale invulling, en dus voor onderlinge diversiteit in de werkwijze van Veilig Thuis-organisaties.

Ook geven geïnterviewde professionals aan dat zij landelijke sturing missen als het gaat om één uniform en (landelijk verplichtend) kwaliteitskader voor Veilig Thuis. Het ontbreken hiervan leidt in de regio’s tot veel onrust, omdat alles regionaal ‘bevochten’ en ‘uitgelegd’ moet worden:

“We moeten bij Veilig Thuis heel goed rekenen: wat doen we en wat zetten we in? We hebben hier bijvoorbeeld maar voor twee jaar geld gekregen. Het ene moment krijgen we van de gemeente te horen dat we per 1 januari 2017 twintig procent minder meldingen moeten hebben (aannemen). Dit zou het gevolg moeten zijn van het feit dat er meer geld gestoken wordt in preventie. ‘Oké’, zeg ik dan, twintig procent minder meldingen bij Veilig Thuis aannemen: dat kán, maar dan moet er ook twintig procent minder geméld worden! Dit betekent dat andere organisaties deze twintig procent van de huidige meldingen moeten opvangen. Het andere moment krijgen we van de gemeente te horen dat Veilig Thuis juist de komende jaren méér meldingen moet behandelen. Dit zijn tegenstrijdige boodschappen.” (medewerker Veilig Thuis)

Er is een dringende behoefte aan een langetermijnvisie waarin landelijk de kaders, kwaliteitsnormen en langetermijnfinanciering voor de Veilig Thuis-organisaties zijn vastgelegd.

4.2 Zorgpunt 2: Hoge werkdruk en capaciteitstekort

In het VNG-model Handelingsprotocol Veilig Thuis staat dat er een veiligheidsplan, hulpverlenings- en herstelplan komt voor ieder kind bij wie kindermishandeling is vastgesteld na Veilig Thuis-onderzoek. Uit de interviews met Veilig Thuis-medewerkers en adviesvragers/melders blijkt dat dit in veel gevallen niet lukt.

“Ieder kind dat gemeld wordt bij Veilig Thuis heeft recht op een veiligheidsplan, herstelplan en hulpverleningsplan? Ha, dat kunnen we dus echt niet waarmaken! Waarom niet? We hebben te weinig mensen, we hebben te maken met een stijgend aantal adviezen en meldingen en de

werkzaamheden nemen toe als gevolg van andere professionals die inmiddels allemaal de meldcode hanteren. Het is goed dat zij dat doen, maar het betekent niet dat iedereen daarin even bekwaam is. Er zijn bovendien zoveel wijzigingen in het lokale veld: onze ketenpartners weten niet meer welke route ze moeten lopen.” (medewerker Veilig Thuis)

Daarbij geven alle geïnterviewde Veilig Thuis-medewerkers aan dat sprake is van een (te) hoge werkdruk. Als gevolg van die hoge werkdruk is wellicht te verklaren dat medewerkers genoodzaakt zijn om prioriteiten te stellen bij het afhandelen van meldingen. Dat kan risico's met zich meebrengen. Zo geeft een medewerker van Veilig Thuis aan dat de aanwezigheid van hulp in het gezin (zie ook paragraaf 3.1) een reden kan zijn voor een haastige overdracht van verantwoordelijkheden:

“Ik kan niet ontkennen dat wellicht soms de neiging bestaat bij medewerkers om te denken ‘oh, er is al hulpverlening, dus dan huppekee, weg ermee’. Hier mag inderdaad wel aandacht voor komen. De druk op Veilig Thuis is heel hoog. Er is veel vraag en er zijn veel nieuwe ontwikkelingen en zaken die geïmplementeerd moeten worden. Dan hebben we ook nog te maken met mensen van verschillende bloedgroepen, de oude BJZ-Toegangsmensen, de SHG-mensen en de AMK-mensen. Het kan dus best wel zijn dat sommige medewerkers van Veilig Thuis onder druk staan en besluiten om bij een melding waar al een hulpverlener in het gezin is de zaak af te doen met een briefje aan de gezinsvoogd waarin je aangeeft dat er een melding is gedaan en kort het verhaal van de melding. En dat je ouders per brief hierover informeert. En klaar.” (medewerker Veilig Thuis)

Veiligheidsplannen worden nog wel gemaakt, maar Veilig Thuis komt in het overgrote deel van de gevallen niet toe aan het maken van een herstel- en hulpverleningsplan voor een gemeld kind. Belangrijke constatering is bijvoorbeeld dat vrijwel alle geïnterviewde Veilig Thuis-medewerkers en ook enkele bellers aangeven dat er geen herstelplannen worden gemaakt waarin uitgewerkt is wat het mishandelde kind nodig heeft om te herstellen van opgelopen schade en achterstanden:

“Herstelplan? Nee, die maken ze niet. Die termen ‘herstelplan’ en ‘hulpverleningsplan’ kom ik niet tegen. Ik herken wel dat hulpverlening veel alleen op snel, kort en snel weer weg gericht is. Dus wel veiligheid creëren nu; maar niet de aanpak van de achterliggende risicofactoren voor herhaling of terugval in de onveilige situatie.” (psychotherapeut)

Bovendien is er onvoldoende tijd om alle benodigde input te verzamelen die nodig is voor een hulpverleningsplan gericht op de aanpak van de achterliggende risicofactoren voor herhaling of terugval in de onveilige situatie. En dat is risicovol, zeker gezien het feit dat de Veilig Thuis-organisaties ook aangeven onvoldoende capaciteit te hebben voor monitoring en ‘vinger aan de pols houden’ na overdracht en afsluiting van een melding. Het is dus niet zo dat een kind dat gemeld is bij Veilig Thuis voor langere tijd ‘in beeld’ is. De meeste Veilig Thuis-organisaties gaan niet standaard na een half jaar, een jaar of twee jaar na de melding nog eens terug naar het kind/gezin om te kijken hoe het met het kind gaat en of de in gang gezette hulp voldoende effectief is geweest:

“Je zou willen dat Veilig Thuis het kind in beeld blijft houden, dat je – ook als er hulp in het gezin is – toch gaat praten met het gezin en continu verifieert of de afspraken voor veiligheid en herstel worden nagekomen. En dat je na afloop van hulp of als een gezinsvoogd vertrekt ook nog eens teruggaat om met het kind te praten en te kijken hoe het gaat. Maar ja, daar heeft Veilig Thuis absoluut niet de capaciteit voor. Wij hebben zeker niet de capaciteit om het kind langduriger in beeld te hebben en er daadwerkelijk voor te zorgen dat het kind veilig is en blijft, en dat er na langere periodes ook nog eens teruggegaan wordt om te kijken hoe het gaat. Absoluut onmogelijk.” (medewerker Veilig Thuis)

De reden hiervoor is dat de Veilig Thuis-organisaties kampen met chronisch capaciteitstekort. Het afgelopen jaar lag de focus van Veilig Thuis-personeel vooral bij politiek, beleid, het organiseren van werkprocessen en bureaucratie.

“Iedereen bij Veilig Thuis is nu vooral bezig met het procesmatige. Regels, richtlijnen, protocollen, werkoverleggen, inwerken van nieuwe mensen, overdrachten, registratiesystemen en afspraken met ketenpartners. Mensen worden weggezogen bij de casuïstiek. (...) Werken bij Veilig Thuis voelt momenteel alsof je met een skippybal tussen je enkels gebonden moet proberen om zo hard mogelijk te rennen.” (medewerker Veilig Thuis)

Er blijft te weinig tijd en aandacht over voor de inhoud van het werk: de casuïstiek en de zorg voor gemelde kinderen/gezinnen. In dit kader signaleert men ook dat er veel geld vanuit gemeenten en instellingen besteed wordt aan dure adviseurs en beleidsadviezen, in plaats van aan de hulp aan kinderen. Diverse Veilig Thuis-medewerkers uiten hun zorgen hierover: ze erkennen dat er onvoldoende capaciteit (tijd/geld/menskracht) is voor het bieden van de benodigde kwaliteit op inhoud: *“We zijn nu eigenlijk allemaal projecten, gefinancierd met tijdelijk geld. Dat is korte termijn politiek. Het gaat dus nu over het in de lucht houden van organisaties, met ieder zijn eigen belangen. Het gaat helemaal niet over kinderen!”* (medewerker Veilig Thuis)

De hoge werkdruk en capaciteitsproblemen bij Veilig Thuis vormen een urgent probleem waarvan de risico's voor de veiligheid en het herstel van (mogelijk) mishandelde kinderen door de respondenten worden benoemd. Zo lijkt Veilig Thuis onvoldoende toegerust om alle taken naar behoren te kunnen uitvoeren, denk aan het opstellen van een hulpverlenings- en herstelplan en het uitvoeren van een follow up om te beoordelen of de ingezette hulp inderdaad effectief is. Dit is zeer zorgelijk omdat op deze manier het herstellen van de veiligheid van kinderen niet gewaarborgd is.

4.3 Zorgpunt 3: Doorgeschoten adviesfunctie

Uit de gesprekken met zowel Veilig Thuis-medewerkers als adviesvragers/melders komt naar voren dat sprake is van 'een doorgeschoten adviesfunctie' van Veilig Thuis. Dit houdt in dat Veilig Thuis de neiging heeft om – óók bij ernstige zorgen van bellers over een kind – eerst een advies te willen geven en terughoudend te zijn in het willen aannemen van een melding. Met name professionals/melders (de bellers) kaarten dit punt veelvuldig aan. Zij geven aan dat Veilig Thuis bij het aannemen van meldingen te terughoudend is en dat zij (te) vaak worden 'afgescheept' met een advies:

“Soms worden ernstige signalen, vind ik, meer dan vroeger bij het AMK, wat gebagatelliseerd. “Kijk het nog even aan” of “hou haar goed in de gaten”, zijn adviezen die ik toch regelmatig krijg, óók bij zorgelijke situaties. En dan hangt het ook af van wie je spreekt van Veilig Thuis.” (schoolpsycholoog)

Aangegeven wordt dat ook als professionals echt van te voren bedacht hebben dat zij een melding willen doen bij Veilig Thuis het voorkomt dat zij dit niet voor elkaar krijgen. Omdat Veilig Thuis 'de melding afhoudt' en aangeeft dat de professional eerst zelf nog een aantal acties zou moeten ondernemen. Dit geldt óók voor professionals die aangeven dat zij – naar eigen zeggen – 'alles al geprobeerd hebben' of 'alle stappen al doorlopen hebben' en dat zij daarom na lang wikken en wegen besloten hebben om het kind/gezin te melden bij Veilig Thuis.

Door diverse respondenten wordt benoemd dat de kwaliteit van de adviezen vanuit Veilig Thuis zeer wisselend is en dat het ontbreekt aan (landelijk vastgestelde) heldere, eenduidige criteria

voor wanneer een situatie een advies en wanneer een melding vereist. Het gevolg hiervan is dat er onderling grote verschillen zijn tussen Veilig Thuis-organisaties in het verhoudingsgetal tussen adviezen en meldingen. Met andere woorden: wat in de ene regio als ‘advies’ wordt afgehandeld wordt in de andere regio als ‘melding’ aangenomen en vice versa:

“Wij wijken in deze regio met Veilig Thuis ernstig af van de landelijke cijfers. Wij nemen hier veel meer meldingen aan, en minder adviezen. Hoe dat kan? Geen idee. Het is allemaal heel persoonlijk, zelfs per medewerker is het verschillend. Er is weinig hards aan afspraken binnen Veilig Thuis wanneer iets een melding wordt en wanneer iets een advies.” (medewerker Veilig Thuis)

Verschillende Veilig Thuis-medewerkers geven aan dat het zorgelijk is dat sommige gemeentelijke regio's beleidsmatig aansturen op ‘meer adviezen’ en ‘minder meldingen’ aannemen. Dit is financieel gedreven: een advies kost minder tijd/capaciteit van Veilig Thuis en is dus goedkoper. Het ontbreekt aan landelijke criteria over wanneer een situatie/casus met een advies kan worden afgehandeld en wanneer het een melding vereist.

Daarnaast geven Veilig Thuis-professionals dat de Wet Meldcode er aan bijdraagt dat Veilig Thuis zich eerder opstelt als adviserende, dan als acterende instelling:

“Voorheen kon je zeggen: we hebben het AMK, en dan hebben we de rest. Maar nu is iedereen verantwoordelijk voor de aanpak van kindermishandeling. Echter niet alle professionals zijn even deskundig op dit terrein. En nu moet iedereen die met kinderen en ouders werkt hierop deskundig worden. Ik vind wel dat alle professionals een zekere mate van deskundigheid moeten hebben als het gaat om signalen van geweld en mishandeling. Maar of ik vind dat iedereen altijd zo dapper moet kunnen zijn om alles aan de kaak te stellen bij ouders? Dat weet ik niet. Dat vereist echt een specifieke deskundigheid.” (medewerker Veilig Thuis)

Diverse Veilig Thuis-medewerkers benadrukken dan ook dat het belangrijk is om professionals te scholen in het signaleren en praten over kindermishandeling. Maar dat het specifieke deskundigheid vereist om bij gezinnen waar veel aan de hand is en waar kindermishandeling (vaak) één van de problemen is om de juiste hulp op gang te brengen. Er wordt nu soms te veel gevraagd van professionals die hier niet voor opgeleid en toegerust zijn.

Ook vinden diverse medewerkers van Veilig Thuis dat de Meldcode onevenredig veel eigen verantwoordelijkheid bij professionals (adviesvragers) legt. Daarbij wordt te zeer een beroep gedaan op de eigen deskundigheid en het oplossend vermogen van professionals die contact hebben met Veilig Thuis:

“Punt is dat Veilig Thuis-organisaties en professionals vaak tot afspraken komen dat Veilig Thuis een advies geeft en dat het geen melding wordt. Ik vind dat die praktijk erg doorgeschoten is. Een beller (die met Veilig Thuis belt) wil een melding doen. De kans dat hij/zij daarin slaagt is echter klein! Bijna alles wordt als advies afgedaan. Deze tendens wordt versterkt door de Wet Meldcode. En dit geldt voor de buurvrouw én voor professionals. Slechts tien tot twintig procent van de bellers slagen erin om een melding te doen. De rest blijft bij adviezen. Als tien leerkrachten met Veilig Thuis bellen, dan worden één of twee daarvan een melding. Het idee is: laat professionals het zoveel mogelijk zelf maar oplossen.” (medewerker Veilig Thuis)

Het onderscheid tussen een advies en een melding behoeft, zoals eerder aangekaart, meer duidelijke richtlijnen voor de praktijk. In het triage-instrument staat dat een casus bij Veilig Thuis hoort als er sprake is van direct gevaar waarbij spoed vereist is of als het gaat om een casus

waarin het structureel ernstig onveilig is. Wanneer géén sprake is van één van deze twee situaties, dan hoort de casus niet bij Veilig Thuis en kan deze ‘afgeschaald’ worden naar het lokale veld. Er staat (p. 6): “Bij meldingen is het triageproces voortaan de eerste stap. Als uit de triage volgt dat de melding kan worden doorgezet naar het lokale veld, dan zal het lokale veld een plan van aanpak maken. Als uit de triage volgt dat Veilig Thuis de casusregie houdt, dan zal onderzoek volgen conform het handelingsprotocol.”

Uit de tekst van het triage-instrument volgt verder dat Veilig Thuis een melding kan aannemen, maar vervolgens geen eigen onderzoek verricht, omdat de melding ‘wordt doorgezet naar het lokale veld’. Dit kan een deel van de verklaring zijn voor het feit dat sommige melders zich afvragen ‘waarom Veilig Thuis niks gedaan heeft met de melding’.

Zo geven diverse respondenten aan dat het binnen de nieuwe werkwijze van Veilig Thuis mogelijk is om een melding later alsnog om te zetten in een advies of om toch te besluiten vanuit Veilig Thuis geen onderzoek te doen, maar de melding direct door te sluizen naar een hulpverlenende instelling zonder zelf onderzoek te doen. Dit schept verwarring bij melders. Want ‘Veilig Thuis doet niks’, maar ‘ik had toch een melding gedaan?’. Een van de melders geeft aan een groot verschil te zien tussen de huidige werkwijze en de wijze waarop het AMK vroeger werkte:

“Nu doe je als melder naar jouw idee een melding, maar in wezen besluit Veilig Thuis pas na de triage (die binnen vijf dagen moet plaatsvinden) of de melding wordt aangenomen en of deze leidt tot een Veilig Thuis-onderzoek. Dit maakt dat we van professionals terugkrijgen: het is een warboel geworden. Vroeger kregen we een advies of we deden een melding. En de melding werd door AMK wel of niet aangenomen. Nu is dat niet meer zo. Triage en informatie over aanwezige hulpverlening maakt dus uit of een melding wel/niet wordt aangenomen en of er wel/niet een eigen onderzoek gaat plaatsvinden. Veel hulpverleners snappen het niet meer en raken teleurgesteld. Men denkt dan al gauw: laat ook maar. Ik pleit er dus voor om terug te gaan naar de situatie waarbij een melding altijd leidde tot een eigen Veilig Thuis-onderzoek.” (trainer aandachtsfunctionarissen)

De triage moet altijd plaatsvinden als Veilig Thuis een melding aanneemt. Er staat nergens in het protocol noch in het triage-instrument of de triage-stappen óók gezet moeten worden bij adviesvragers; bijvoorbeeld om te beoordelen of een advies-situatie niet een melding zou moeten worden.

4.4 Zorgpunt 4: Te lang ‘lichte hulp’ bieden bij ernstige problematiek

De ‘transitiedachte’ houdt in dat professionals in het jeugdveld sinds de nieuwe Jeugdwet erop gericht zijn om zoveel mogelijk ‘lichte’ preventieve laagdrempelige en wijkgerichte (decentrale/lokaal aangestuurde) hulp te moeten bieden. Veilig Thuis-medewerkers die geïnterviewd werden voor deze quickscan spraken regelmatig over ‘casussen die opgeschaald’ of ‘afgeschaald’ worden. Dit houdt in dat Veilig Thuis bij het onderzoeken van een melding over kindermishandeling of huiselijk geweld vooral moet beoordelen of een gezin specialistische zorg nodig heeft (‘opschaling’) of dat een gezin toe kan met de hulp vanuit lokale wijkteams, zoals opvoedingsondersteuning en lichte vormen van jeugdhulp (‘afschaling’).

Wat betreft de ‘transitiedachte’ geven Veilig Thuis-professionals enerzijds aan dat dit kansen biedt: het sluit aan bij de behoeften van gezinnen/kinderen om zo snel mogelijk geholpen te worden en liefst met zo min mogelijk ‘zware’ hulp en intensieve trajecten:

“Vanuit de menselijke maat vind ik de transitiedachte heel sympathiek. We hebben veel meer mogelijkheden dan vroeger. Als er gemeld wordt en er is al hulp in het gezin, dan proberen we daarbij aan te sluiten. Maar wel met randvoorwaarden. We hebben een goed triage-instrument

dat we gebruiken. Daar zit echt een goede weging in. Vervolgens is het idee: eerst inzet vanuit de lokale wijkteams, daarna pas Veilig Thuis, en daarna eventueel pas Raad voor de Kinderbescherming etc. Dus we kunnen nu makkelijk zeggen: we zetten het door naar het wijkteam, maar wel met de genoemde randvoorwaarden na inzet van triage-instrument. Vanuit het gezin geredeneerd is dit veel prettiger. Zo snel mogelijk hulpverlening. Geen maandenlange AMK-onderzoeken, geen jarenlange Raadsonderzoeken. Eerst zo dicht mogelijk bij het gezin. In de lokale teams hebben bijvoorbeeld de jeugdartsen en consultatiebureauartsen een belangrijke rol. Dat vind ik interessant, zij hebben echt een outreachende opdracht. Daarbij is natuurlijk wel noodzakelijk dat ze de benodigde tijd en capaciteit ervoor krijgen. Maar dat geldt voor ons ook. Hoe dan ook: ik vind die menselijke maat binnen de transitie gedachte heel goed. Als het echter een paar keer fout is gegaan, hoop ik dus niet dat de hele boel weer wordt teruggedraaid. We moeten dit eerst een kans geven.” (medewerker Veilig Thuis)

Anderzijds geven de professionals ook aan dat de lokale wijkteams die deze lichte, laag-drempelige en snel-toegankelijke hulp moeten realiseren daar dan ook wel voor toegerust moeten zijn. Zij moeten beschikken over voldoende (specifieke) deskundigheid, capaciteit en tijd. Dat is lang niet overal het geval. Alle geïnterviewde Veilig Thuis-medewerkers maken zich zorgen over de huidige inrichting en toerusting van ‘het lokale veld’ (de wijk- en buurtteams etc). Na de transitie, met de nieuwe Jeugdwet en binnen de nieuwe werkwijze van de Veilig Thuis-organisaties is een veel grotere rol toebedeeld aan de hulpverleners in het lokale veld. Echter die hulpverleners beschikken hetzij (nog) over te weinig specifieke deskundigheid (op het terrein van kindermishandeling/huiselijk geweld), hetzij opereren binnen organisaties waar onrust, onzekerheid en chaos overheerst. Men heeft de boel lokaal (nog) niet op orde. Ondertussen moet Veilig Thuis casussen ‘afschalen’ naar het lokale veld. Daar wringt de schoen.

Verder signaleren diverse Veilig Thuis-medewerkers dat diezelfde positieve transitiegedachte ook een negatieve tendens oplevert: namelijk dat er nu vaak te lang ‘lichte hulp’ wordt geboden aan gezinnen en kinderen met ernstige problematiek. Het bieden van de benodigde ‘zwaardere’ specialistische hulp gebeurt weinig, te laat en te traag:

“ (...) Er wordt nu (te) veel afgedaan door het lokale veld. Onder het motto: preventief en licht. De sturing en het beleid is dat het zo lang mogelijk ‘licht’ moet. Maar soms is het gewoon nodig om meer deskundige expertise erbij te halen. Dan moet je opschalen. Specialisten op z’n minst laten meekijken! Ik zit heus niet te wachten op meer meldingen. Maar ik wil dat we met elkaar het goede doen voor kinderen en gezinnen. Nu lijkt het soms toch op de aloude zegswijze uit de gezinsvoogdij: “Wie het kindje heeft, mag het houden.” Dus: organisaties schuiven af of dragen over.” (medewerker Veilig Thuis)

Soms komt het lokale veld niet verder met ouders en komt de zaak weer terug bij Veilig Thuis:

“Dan hebben ze het geprobeerd met ouders, maar het lukt niet. En dan komt het weer bij ons terug. Maar dan ben je intussen dus wel weer 2 of 3 maanden verder. Ik vraag me af: hoeveel energie steken we vanuit Veilig Thuis nu in de overdracht aan het lokale veld? En wat als je dat vergelijkt met de energie die het kost om vanuit Veilig Thuis eigen onderzoek te doen?” (medewerker Veilig Thuis)

Ook professionele melders/bellers signaleren dat er nu te vaak te lang gewacht wordt met het bieden van intensieve specialistische zorg:

“Wij zien (...) kinderen die al 2,5 jaar bij een andere instelling in behandeling zijn geweest, en over wie nooit een melding is gedaan. En dan gaat het om zaken die écht meldingswaard zijn. (...)”

Van bovenaf wordt gezegd: zoveel mogelijk in de preventieve hulpverlening (af)doen, en zo min mogelijk naar de specialistische hulp. Maar dat is niet in het belang van kinderen. ”
(psychotherapeut)

Zo komen er (te) veel kinderen bij trauma-hulpverleners terecht waarvan men achteraf zegt dat deze kinderen véél eerder gemeld hadden moeten worden. Hulpverleners in het veld vinden het zorgelijk dat de huidige tendens is: alle behandelingen zo kort mogelijk, zoveel mogelijk inzetten op preventieve hulp en zo min mogelijk doorverwijzen naar specialistische hulp:

“Sommige gezinnen moet je veel langer en structureel hulp bieden. Nu moet alles zo kort mogelijk. Dat is heel frustrerend. De zaken worden steeds ernstiger en het moet dan wel allemaal binnen twintig contacten worden afgesloten. (..) Ook de gezinsvoogd gaat vaak al heel snel weer uit een gezin. Dit gebeurt zeker óók in situaties waar de veiligheid voor het kind nog niet gegarandeerd is.” (psychotherapeut)

Ook Veilig Thuis-medewerkers geven aan dat het kortetermijndenken vaak overheerst in de aansturing en financiering van jeugdhulp: sommige gezinnen hebben nu eenmaal langdurig en intensief hulp nodig. Het is niet in het belang van kinderen om bij heftige problematiek in te zetten op kortdurende, lichte vormen van zorg. Dat werkt contraproductief. Alles moet kortdurend, licht, preventief en laagdrempelig, terwijl mishandelde kinderen vaak langdurige, intensieve, specialistische en dringende (niet-vrijblijvende) hulp nodig hebben:

“Waar ik me zorgen over maak is het kortetermijndenken. Dat zie je zelfs bij hulpverlening in het gedwongen kader. Een gezinsvoogd moet liefst met 3 of 6 maanden weer weg zijn uit een gezin, en zo niet dan toch echt binnen het jaar. En dát terwijl je sommige mensen gewoon niet los moet laten. Die hebben veel langer, soms structureel, hulp nodig.” (medewerker Veilig Thuis)

Veilig Thuis neemt meldingen kindermishandeling aan, onderzoekt wat er aan de hand is in deze gezinnen, en beoordeelt welke hulp nodig is voor de betreffende kinderen en hun ouders. Vervolgens fungeert Veilig Thuis vooral ‘als doorgeefluik van informatie’: andere organisaties (soms meerdere tegelijkertijd) moeten in actie komen om de benodigde hulp aan kind/gezin ook daadwerkelijk te gaan bieden. In veel regio’s heerst echter nog onvoldoende helderheid over onderlinge taken en verantwoordelijkheden van de diverse hulpverlenende instanties en andere – bij jeugdhulp betrokken – partners. In deze tijd van transitie en bezuinigingen signaleren Veilig Thuis-medewerkers hier een groot risico: gezinnen die hulp nodig hebben dreigen die hulp niet of te laat te krijgen:

“De opdracht die wij als Veilig Thuis nu vanuit gemeente krijgen is: alles wat in het netwerk van een gezin en bij het gebiedsteam kwijt kan, moet daarheen geleid worden. Maar de vraag is inderdaad: kan men dat wel? Antwoord is: nee, dat kan men niet. (..) Er heerst veel onrust en chaos in het lokale veld, waardoor hulpverlening wellicht niet goed op gang komt of stagneert.”
(medewerker Veilig Thuis)

Veel organisaties, waaronder de lokale wijk- en buurtteams, zijn nog onvoldoende toegerust om adequate hulp te bieden als gaat om kinderen of gezinnen waar sprake is van (vermoeden van) kindermishandeling.

“In onze regio zie ik bijvoorbeeld wel dat die sociale wijkteams nu al heel lang bezig zijn om zichzelf te organiseren; dus houden wij die zaken nog maar even bij ons, omdat de wijkteams het nog niet aan kunnen. Dat kan op een gegeven moment niet meer. Maar wij hebben opdracht om een zaak pas los te laten als de hulpverlening is geland.” (medewerker Veilig Thuis)

Dit is ook wat adviesvragers/melders signaleren. Zij geven aan dat de specifieke kennis over kindermishandeling en trauma in de wijk- of jeugdteams, de centra voor jeugd en gezin en de preventieve hulpverlening vooralsnog vaak ontbreekt. Zie ook zorgpunt 3.

4.5 Zorgpunt 5: Onvoldoende bereikbaar

In de interviews met professionals die als adviesvrager/melder regelmatig contact hebben met Veilig Thuis kwam naar voren dat de bereikbaarheid via het landelijk doorkiesnummer soms te wensen over laat:

“Ik heb meer zorgen over Veilig Thuis nu, dan voorheen over het AMK. Het gaat niet altijd meer helemaal goed. Allereerst is het moeilijk om Veilig Thuis te bereiken. De telefooncentrale achter het 0900 nummer doet het heel regelmatig niet. Vaak wordt de lijn afgebroken. Het is me dit jaar al geregeld gebeurd dat ik Veilig Thuis (in mijn regio) helemaal niet kon bereiken. Dan ben ik zo iemand die ‘eromheen gaat bellen’. Ik heb een direct nummer gevonden via via, en ben zo toch in contact gekomen met iemand bij Veilig Thuis. Maar dat lukt dus vaak niet via het landelijke 0900 nummer. Dat vind ik zorgelijk. Veel mensen zullen hierdoor afhaken.” (schoolpsycholoog)

De meeste bellers geven aan dat de bereikbaarheid van Veilig Thuis nogal wisselend is. En dat die bereikbaarheid nu juist iets is wat vlekkeloos en moeiteloos zou moeten plaatsvinden. Vooral omdat de drempel om met Veilig Thuis te bellen voor veel mensen nog altijd best hoog is. Dus dan zit je als melder klaar met je meldingsverhaal en de papieren voor je neus, en dan lukt het niet om Veilig Thuis direct te bereiken. Dat wordt als frustrerend en demotiverend ervaren.

Artsen willen graag 24/7 bereikbaarheid van een vertrouwensarts voor overleg. Dit is niet overal geregeld.

“Voor artsen is het probleem dat vertrouwensartsen van Veilig Thuis niet continu bereikbaar zijn. Dit zou 24/7 moeten kunnen. In ernstige situaties wil je als arts toch echt even direct met een vertrouwensarts kunnen overleggen. Dit is in de ene regio beter geregeld dan in de andere.” (kinderarts)

Daarnaast is er onder de geïnterviewde bellers sprake van zeer wisselende ervaringen over de betrouwbaarheid van Veilig Thuis als het gaat om terugbellen en contact houden met de melder. Sommige bellers geven aan dat het frustrerend is dat Veilig Thuis lang niet altijd binnen de afgesproken tijd terugbelt, voor overleg of opvolging van de melding. Dit werkt ‘afhaakgedrag’ van melders in de hand.

“Wat mis gaat bij veel meldingen is dat Veilig Thuis geen tijd heeft om terug te bellen, óf dat Veilig Thuis onvoldoende doorvraagt, óf dat Veilig Thuis onvoldoende begrip heeft voor de onprofessionele (onkundige/ongeschoolde) houding van professionals. Schrijnende gevallen heb ik wel gehoord van ernstige zorgen, waarbij Veilig Thuis pas na twee dagen terugbelde met melder.” (trainer aandachtsfunctionarissen)

Tenslotte geven de meeste geïnterviewde melders/bellers aan dat zij het jammer vinden dat het niet (meer) mogelijk is om de naam en het doorkiesnummer te krijgen van degene bij Veilig Thuis die je als adviesvrager of als melder gesproken hebt. Het ontbreekt dus aan een vast contactpersoon bij Veilig Thuis voor professionals wat problemen geeft met het opvolgen van adviezen:

“Het probleem met advies vragen is: Je krijgt een advies, je volgt dit op, je loopt ergens tegenaan, je belt weer terug, je vraagt ‘wat nu?’, en je krijgt steeds een nieuw iemand aan de telefoon. Het

is niet mogelijk om met één vaste persoon van Veilig Thuis contact te hebben over één zaak. Dat maakt het lastig om adviezen goed vervolg te kunnen geven.” (schoolpsycholoog)

Professionele bellers hebben behoefte aan een vast aanspreekpunt bij Veilig Thuis. Dit is volgens Veilig Thuis niet mogelijk. Gevolg is dat bellers soms – met name bij opeenvolgende adviezen – te maken hebben met steeds andere medewerkers van Veilig Thuis. Dit gebrek aan persoonlijk contact tussen beller en Veilig Thuis-medewerkers heeft gevolgen voor de laagdrempeligheid van Veilig Thuis voor adviesvragers en melders.

4.6 Zorgpunt 6: Registratiesystemen niet op orde

Door enkele respondenten wordt expliciet genoemd dat het belangrijk is dat de Veilig Thuis-organisaties de digitale registratiesystemen op orde hebben. Dit lijkt nog niet het geval.

“Echt wel zorgelijk is dat sommige Veilig Thuis-organisaties geen digitale toegang meer hebben tot oude dossiers. Als je bedenkt dat meldingen wel tot vijftig procent hermeldingen zijn is dit schokkend. Wij horen van Veilig Thuis-organisaties waar prints/kopieën van de dossiers op steekwagens liggen en met de hand gezocht moet worden.” (beleidsadviseur preventie kindermishandeling)

Het gaat hierbij niet alleen om registratie van individuele casuïstiek, maar ook om geaggregeerde informatie op landelijk niveau. Nader onderzoek is nodig naar het functioneren van de digitale registratiesystemen. Wanneer dit niet op orde is, betekent dat niet alleen dat het ontbreekt aan goed vastgelegde en toegankelijke informatie over het individuele kind/gezin, maar ook aan deugdelijke informatie voor (landelijk) beleid en onderzoek.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

Veilig Thuis vertolkt in Nederland een belangrijke rol in het effectueren van het recht op bescherming tegen kindermishandeling (artikel 19 IVRK). Via de Kinderrechtenhelpdesk en van professionals ontving Defence for Children signalen over de wijze waarop Veilig Thuis (voorheen AMK) invulling geeft aan deze rol. Daarnaast ontving zij ook signalen die verband houden met de transitie. Dit vormde aanleiding tot een quickscan waarin drie signalen zijn onderzocht. De quickscan bestond uit een deskresearch, elf telefonische interviews en vijf reacties via e-mail van in totaal zestien professionals waarin drie signalen zijn onderzocht.

Gedurende het onderzoek kwamen echter verschillende zorgpunten aan het licht die op onderdelen te beschouwen zijn als ‘onderliggend’ of ‘achterliggend’ bij de onderzochte signalen. Het gaat veelal om zorgen die te maken hebben met de dynamiek en de veranderingen waar de sector jeugdhulp de afgelopen periode mee te maken had en heeft. Maar ook om factoren die te maken hebben met nieuwe beleidsrichtlijnen die in de praktijk als belemmerend of verstorend worden ervaren voor het werk. In hun onderlinge verwevenheid vormen de zorgpunten een aanzienlijk risico voor effectieve hulp aan kinderen over wie advies gevraagd wordt of over wie een melding gedaan wordt bij Veilig Thuis.

Na de conclusies op hoofdlijnen over de drie onderzochte signalen volgen de conclusies en aanbevelingen met betrekking tot de geïnterviewde zorgpunten.

Meldingen/adviesvragen in (v)echtscheidingssituaties worden zeer serieus genomen

Eén van de signalen die aanleiding was voor het uitvoeren van deze quickscan was dat meldingen over kinderen in (v)echtscheidingen niet of niet tijdig door Veilig Thuis onderzocht zouden worden. Dit signaal is echter niet bevestigd in dit onderzoek. Sterker nog: uit deze quickscan komt eerder het beeld naar voren dat Veilig Thuis meldingen/adviezen over kinderen die in knel zitten tussen ouders die in een (v)echtscheiding verwickeld zijn zeer serieus neemt.

De anonieme adviesfunctie wordt gewaardeerd, ondanks risico's die ontstaan doordat gegevens niet kunnen worden gekoppeld

Het tweede onderzochte signaal betrof de constatering dat er soms meerdere personen advies vragen over éénzelfde kind/gezin, maar dat dit niet leidt tot een Veilig Thuis-onderzoek bij gebrek aan een melding. Uit de quickscan volgt dat zowel Veilig Thuis-medewerkers als bellers erkennen dat dit zorgpunt bestaat, maar zien het als een calculeerbaar risico dat inherent is aan de wettelijke adviestaak van Veilig Thuis. Immers Veilig Thuis mag bij adviezen geen persoonsgegevens van het kind/gezin vastleggen (zonder toestemming van betrokken gezin). Met als gevolg dat meerdere adviezen over één kind/gezin niet aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Ondanks de risico's hiervan, gaven vrijwel alle respondenten aan dat zij de anonieme adviesfunctie van Veilig Thuis heel belangrijk vinden, vanwege de laagdrempeligheid en toegankelijkheid ervan.

Veilig Thuis komt niet (voldoende) in actie bij meldingen wanneer al hulpverlening in het gezin aanwezig is

Het (derde onderzochte) signaal dat Veilig Thuis niet of niet voldoende in actie komt bij vermoedens van kindermishandeling bij kinderen en gezinnen die op het moment van melding/advies al een vorm van (vrijwillige of gedwongen of vrijwillige) hulp ontvangen, werd vanuit de praktijk bevestigd. Het beleid van Veilig Thuis biedt echter geen verklaring noch ondersteuning voor dit signaal. Veilig Thuis is – conform triage-instrument en handelingsprotocol – verantwoordelijk voor het onderzoeken van de melding, óók als er al een

kinderbeschermingsmaatregel van kracht is en óók als er al hulpverlening aanwezig is in het gezin. Medewerkers van Veilig Thuis geven aan dat zij dit signaal niet herkennen en onderbouwen dat aan de hand van hun interne richtlijnen en werkprocessen. De bellers daarentegen, herkennen het zorgpunt dat Veilig Thuis onvoldoende in actie komt in situaties waar al een gezinsvoogd (of andere hulpverlening) in het gezin zit vrijwel unaniem. Veilig Thuis medewerkers geven in dit verband echter wel aan dat de huidige situatie waarin Veilig Thuis-organisaties moeten opereren voor veel knelpunten zorgt. Zo heeft Veilig Thuis te maken met capaciteitstekorten en een hoge werkdruk. Veilig Thuis medewerkers moeten voortdurend prioriteiten stellen. Dit kan soms aanleiding geven tot een (te) haastige overdracht van verantwoordelijkheden aan ketenpartners en hulpverleners.

Landelijke sturing vanuit een nationaal beleidskader met een duidelijke langetermijnvisie en bijbehorende financiële steun wordt gemist

De respondenten geven aan dat positieve uitgangspunten van de transitie – zoals meer nadruk op preventieve, lichte en laagdrempelige hulp en meer aansluiten bij de eigen kracht van ouders/kinderen – in de huidige praktijk vaak (nog) overschaduwde raken door de onrust en chaos in het werkveld. Uit de interviews met Veilig Thuis-medewerkers en bellers komt een beeld naar voren van de huidige periode, waarin als gevolg van de transitie en de daarmee gepaard gaande bezuinigingen een hoge druk is komen te liggen op Veilig Thuis-organisaties en de mensen die er werken. Diverse respondenten in de quickscan zeggen het zorgelijk te vinden dat het kortetermijndenken overheerst. Alles moet kortdurend, licht, preventief en laagdrempelig. Maar mishandelde kinderen hebben vaak langdurige, intensieve, specialistische en dringende (niet-vrijblijvende) hulp nodig. Aangegeven wordt dat er behoefte is aan een landelijke langetermijnvisie waarin de kaders, kwaliteitsnormen en langetermijnfinanciering voor Veilig Thuis is vastgelegd. Het ontbreken hiervan leidt in de regio's tot onrust, omdat alles regionaal 'bevochten' en 'uitgelegd' moet worden en is bovendien niet conform de invulling die het VN-Kinderrechtencomité geeft aan de overheidstaak om kinderen te beschermen tegen kindermishandeling en daartoe een landelijk coördinerend mechanisme in te stellen. Financiële ondersteuning, het bevorderen van de ontwikkeling van richtlijnen voor de praktijk en het monitoren en evalueren van processen en uitvoering maken daar nadrukkelijk deel van uit.

Respondenten, zowel vanuit Veilig Thuis als daarbuiten, wijzen bovendien op (groeierende) regionale verschillen. Veilig Thuis-organisaties zijn onderling niet gebonden aan één landelijk vastgestelde visie en één uniforme werkwijze die garandeert dat een mishandeld kind in Zaanstad op eenzelfde wijze door Veilig Thuis wordt geholpen als een mishandeld kind in Heerlen. Het zou echter niet zo mogen zijn dat het kind dat gemeld wordt in de ene gemeente 'beter af is' dan het kind dat gemeld wordt in een andere gemeente.

Aanbevelingen:

- Zorg voor een landelijk coördinerend orgaan dat onder meer zorgdraagt voor: een beleidskader met een langetermijnvisie; financiële zekerheid voor een langere periode; heldere landelijk geldende richtlijnen voor de praktijk; het monitoren en evalueren van de werkwijze.

Het (VNG) model handelingsprotocol Veilig Thuis en het Triage-instrument Veilig Thuis bieden onvoldoende waarborgen.

Hoewel het (VNG) model handelingsprotocol Veilig Thuis en het Triage-instrument Veilig Thuis belangrijke handvatten bieden aan de praktijk, kennen ze een aantal beperkingen. Ten eerste zijn het modelprotocol en het triage-instrument niet landelijk verplichtend opgelegd aan alle Veilig

Thuis-organisaties; het gebruik van het modelprotocol is facultatief. Ten tweede is er ook binnen de tekst van het modelprotocol ruimte gelaten voor regionale verschillen. Dit maakt dat uniformiteit in werkwijze en geboden kwaliteit van de 26 Veilig Thuis-organisaties niet is gegarandeerd. Met als gevolg dat er verschillen ontstaan in hoe er in de regio's wordt omgegaan met melders van en adviesvragers over kindermishandeling. Dit kan rechtsongelijkheid in de hand werken. Ten derde is op bepaalde punten van de werkwijze in het protocol en het Triage-instrument aanscherping nodig zodat de uitvoering geheel in lijn is met wat de Wet Meldcode beoogt. Zo voorziet het protocol in de mogelijkheid om de verantwoordelijkheid voor het zetten van vervolgstappen, direct over te dragen aan andere professionals. Daarbij wordt echter niet vermeld hoe Veilig Thuis beoordeelt of het kind effectief geholpen wordt door de betreffende professionals. Er is in algemene zin te weinig controle op de effectiviteit van kinderbeschermingsmaatregelen als het gaat om het stoppen, herstellen en voorkomen van kindermishandeling.

Het triage-instrument biedt, net als het protocol, geen specifieke richtlijnen en criteria voor het beoordelen van situaties waar op het moment van advies/melding al een jeugdbeschermingsmaatregel (of andere jeugdhulp) van kracht is. Dit is kennelijk geen criterium binnen de triage: noch in de zin dat er juist extra urgentie aan de melding toegeschreven zou moeten worden, noch in de zin dat onderzoek/casusregie vanuit Veilig Thuis minder urgent zou zijn vanwege de aanwezigheid van een jeugdbeschermer of andere hulpverleners.

Tenslotte is onderdeel van de nieuwe werkwijze dat Veilig Thuis een melding kan aannemen, maar achteraf (binnen vijf dagen na de melding) alsnog kan besluiten om geen eigen onderzoek te doen. Veilig Thuis kan op basis van afwegingen binnen de triage besluiten om de melding alsnog om te zetten in een advies. Dit omdat de melding direct doorgezet ("afgeschaald") wordt naar het lokale veld. Diverse professionals/melders geven aan dit verwarrend te vinden. Zij pleiten ervoor dat een melding weer een melding moet zijn.

Aanbevelingen:

- Ontwikkel landelijke richtlijnen, of geef bestaande richtlijnen een landelijk verplichtend karakter, zodat in alle regio's een uniforme werkwijze volgens dezelfde kwaliteitsnormen gewaarborgd is.
- Het (VNG) model handelingsprotocol Veilig Thuis dient aangescherpt te worden, opdat er op cruciale punten minder vrijblijvendheid en minder ruimte voor regionale verschillen wordt toegestaan.
- Controle op de effectiviteit van ingezette hulp en/of kinderbeschermingsmaatregelen gericht op het voorkomen, stoppen en herstellen van kindermishandeling dient structureel deel uit te maken van de werkwijze van Veilig Thuis en verankerd in nationaal geldende richtlijnen.
- Overweeg om de mogelijkheid om een melding – binnen vijf dagen nadat de melding is aangenomen – alsnog om te zetten in een advies te verwijderen uit de werkwijze van Veilig Thuis, zodat een melding een melding blijft en hier geen verwarring over ontstaat.

Duidelijke afspraken over de adviesfunctie van Veilig Thuis zijn nodig.

De adviesfunctie van Veilig Thuis vormt een belangrijk onderdeel van haar takenpakket. Heldere, eenduidige en landelijk vastgestelde criteria voor het onderscheiden van situaties waarin volstaan kan worden met een advies tegenover situaties waarin een melding moet worden gedaan, ontbreken echter. Dit leidt tot grote verschillen tussen Veilig Thuis-organisaties in het verhoudingsgetal tussen adviezen en meldingen. Met andere woorden: wat in de ene regio als

‘advies’ wordt afgehandeld wordt in de andere regio als ‘melding’ aangenomen en vice versa. Uit de interviews kwam naar voren dat bovendien sprake is van ‘een *doorgeschoten adviesfunctie*’ van Veilig Thuis. Dit houdt in dat Veilig Thuis de neiging zou hebben om – óók bij ernstige zorgen van bellers over een kind – eerst een advies te geven en terughoudend te zijn in het willen aannemen van een melding. Met name professionals/melders (de bellers) kaarten dit punt veelvuldig aan.

Veilig Thuis-medewerkers geven aan dat sommige gemeentelijke regio’s beleidsmatig aansturen op het aannemen van meer adviezen en minder meldingen. Dit is financieel gedreven: een advies kost minder tijd/capaciteit van Veilig Thuis en is dus goedkoper.

Aanbevelingen:

- Stel landelijke richtlijnen vast voor het onderscheid tussen situaties waarin een advies volstaat en situaties waarin overgegaan moet worden tot een melding.
- Neem in deze landelijke richtlijnen op dat Veilig Thuis bij de afweging/beoordeling van een advies dan wel melding expliciet rekening houdt met de mate waarin een beller – óók indien het een professional betreft – in staat is, bij machte is en/of toegerust is tot het nemen van de verantwoordelijkheid die hoort bij het uitvoeren van een advies.
- Neem in landelijk beleid op dat gemeenten niet sturen op het aantal door Veilig Thuis aangenomen meldingen/adviezen, maar op de toegenomen veiligheid, het herstel en de effectiviteit van de geboden hulp aan de kinderen die worden gemeld.

Bij ernstige problematiek wordt vaak te lang ‘lichte hulp’ geboden.

Alle geïnterviewde Veilig Thuis-medewerkers maken zich zorgen over de huidige inrichting en toerusting van ‘het lokale veld’ (de wijk- en buurtteams etc). Na de transitie, met de nieuwe Jeugdwet en binnen de nieuwe werkwijze van Veilig Thuis is een veel grotere rol toebedeeld aan de hulpverleners in het lokale veld. Volgens de respondenten beschikken die hulpverleners (nog) over te weinig specifieke deskundigheid (op het terrein van kindermishandeling en huiselijk geweld), of opereren zij binnen organisaties waar onrust, onzekerheid en chaos overheerst. Ondertussen moet Veilig Thuis casussen ‘afschalen’ naar het lokale veld. Daar wringt de schoen. In deze tijd van transitie en bezuinigingen signaleren Veilig Thuis-medewerkers hier een groot risico: gezinnen die hulp nodig hebben dreigen die hulp niet of te laat te krijgen. Ook de professionele bellers delen deze zorg: er wordt nu vaak te lang gewacht met het bieden van intensieve specialistische zorg. Zo komen er (te) veel kinderen te laat bij gespecialiseerde hulpverleners terecht waarvan men achteraf zegt dat deze kinderen véél eerder gemeld hadden moeten worden. Het is niet in het belang van kinderen om bij heftige problematiek in te zetten op kortdurende, lichte vormen van zorg. Dat werkt contraproductief.

Aanbevelingen:

- Zorg ervoor dat Veilig Thuis de eigen deskundigheid en expertise op het terrein van kindermishandeling en huiselijk geweld kan blijven inzetten, zonder concessies te doen aan de maatschappelijke tendens om de hulp zo licht, zo laagdrempelig en zo kort mogelijk te laten zijn. Waar sprake is van kindermishandeling is veelal sprake van complexe problematiek, die specialistische deskundigheid en (soms) intensieve of langdurige hulpverlening vereist.

(Te) hoge werkdruk, capaciteitsproblemen gaan ten koste van hulp aan kind en gezin.

Uit de reacties van de respondenten blijkt dat er op cruciale punten sprake is van een kloof tussen het (papieren) beleid en de uitvoeringspraktijk. Zo is Veilig Thuis formeel verantwoordelijk voor het opstellen en (doen) uitvoeren van een veiligheidsplan, een herstel- en hulpverleningsplan voor ieder mishandeld kind. In de praktijk blijkt dat Veilig Thuis wel een veiligheidsplan maakt, maar – als gevolg van capaciteitstekorten en een hoge werkdruk – veelal niet toekomt aan herstel- en hulpverleningsplannen. Ook voor een goede invulling van monitoring en ‘vinger aan de pols houden’ bij eerder gemelde kinderen/gezinnen is onvoldoende tijd. De meeste Veilig Thuis-organisaties gaan niet standaard na een half jaar, een jaar of twee jaar na de melding nog eens terug om te kijken hoe het met het kind gaat en of de in gang gezette hulp voldoende effectief is geweest.

Dit is een zorgelijke situatie en Defence for Children vindt het dan ook van groot belang dat de geschetste problemen op nationaal niveau worden aangepakt. Veilig Thuis-organisaties moeten in staat zijn om de uitvoering op regionaal niveau met voldoende middelen en volgens een heldere landelijk geldende werkwijze te laten plaatsvinden. Dit alles conform de strenge kwaliteitseisen die moeten worden gesteld aan de aanpak van kindermishandeling zodat alle kinderen de zorg krijgen die zij nodig hebben.

Daarnaast signaleren Veilig Thuis-professionals dat sinds de invoering van de Wet Meldcode onevenredig veel eigen verantwoordelijkheid gelegd wordt bij de professionals/adviesvragers. Veilig Thuis-medewerkers benadrukken dat het belangrijk is om professionals te scholen in het signaleren en praten over kindermishandeling, maar dat het specifieke deskundigheid vereist om bij gezinnen waar veel aan de hand is en waar kindermishandeling (vaak) één van de problemen is de juiste hulp op gang te brengen. Er wordt nu soms te veel gevraagd van professionals die hier niet voor opgeleid en toegerust zijn. Zij krijgen nu vaker advies en moeten zelf in actie komen waar voorheen het AMK eerder de verantwoordelijkheid overnam. Dit terwijl de overheid op grond van artikel 39 IVRK de taak heeft om ervoor te zorgen dat kinderen die slachtoffer zijn van kindermishandeling specialistische zorg krijgen. Een zorgpunt dat hiermee samenhangt is dat professionals vaak (te) lang lijken te wachten met melden. Daardoor blijven sommige casussen ‘hangen’ in opeenvolgende adviesgesprekken met Veilig Thuis.

Aanbevelingen:

- Verzekeren dat de Veilig Thuis-organisaties beschikken over voldoende capaciteit en middelen om hun kerntaken en verantwoordelijkheden – conform de in het VNG-protocol beschreven kwaliteitsnormen – uit te voeren. Óók in tijden van transitie, decentralisatie en beleidswijzigingen. Voorkomen moet worden dat er wachtlijsten ontstaan voor het onderzoeken en afhandelen van meldingen.
- Zorg ervoor dat de professionals die werken met kinderen beschikken over voldoende specialistische kennis over het signaleren van en praten over kindermishandeling.
- Zorg ervoor dat de professionals die na een vermoeden van kindermishandeling hierover in gesprek gaan met gezinnen en hulp op gang willen brengen daartoe beschikken over voldoende specialistische kennis en vaardigheden.

Geraadpleegde bronnen

Wetgeving en beleid

Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (2013)

Handreiking Uitvoering jeugdbescherming en jeugdreclassering; Afspraken tussen gemeente en gecertificeerde instellingen. Stelselwijziging Jeugd (2014)

Jeugdwet (2015)

Triage Veilig Thuis; Bij Huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel misbruik (2014)

VNG-model Handelingsprotocol voor het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 'Veilig Thuis' (2014)

Wet Maatschappelijk Ondersteuning (WMO 2015)

Kamerstukken

Brief van Staatssecretaris VWS en Minister van V&J aan de Tweede Kamer met reactie op moties uit Wetgevingsoverleg Jeugd 16 november 2015;

<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2015D45060&did=2015D45060>

Brief van minister Opstelten (VenJ) en staatssecretaris Van Rijn (VWS) aan de Tweede Kamer over de positie van kinderen in een vechtscheiding (31-03-2014) & bijlage: Uitvoeringsplan Verbeteren situatie kinderen in een vechtscheiding.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/04/01/de-positie-van-kinderen-in-een-vechtscheiding-verbeteren>

<https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/veilig-thuis>

Conceptverslag Wetgevingsoverleg Jeugd vaste commissie voor VWS, 16 november 2015 over het onderdeel Jeugdzorg en aanverwante zaken van de begrotingen van VWS en V&J voor 2016;

<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/verslagen/detail?id=2015D44137&did=2015D44137>

Verslag van het Algemeen Overleg vaste commissie voor VWS, 24 september 2015 over kindermishandeling & geweld in afhankelijkheidsrelaties;

<http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/verslagen/detail?id=2015D37165&did=2015D37165>

Rapporten

Diverse rapportages van de Kinderombudsman;

<http://www.dekinderombudsman.nl/233/dossiers/kindermishandeling/>

De Kinderombudsman, 'Preventie van kindermishandeling in gemeenten; van papier naar werkelijkheid' (2014); <http://www.dekinderombudsman.nl/ul/cms/fck-uploaded/KOM0042014RapportKindermishandeling.pdf>

De Kinderombudsman & Augeo Foundation, 'Tackling violence against children in Europe; The way forward' (2015); <http://www.dekinderombudsman.nl/ul/cms/fck-uploaded/Engelstalige%20rapporten/2015TacklingviolenceagainstchildreninEurope.pdf>

Diverse inspectierapporten; zie: <https://www.inspectiejeugdzorg.nl/actueel/publicaties/>

- Inspectie Jeugdzorg, Ministerie van VWS, 'De kwaliteit van Veilig Thuis Fryslân Stap 1' (2015)
- Inspectie Jeugdzorg, Ministerie van VWS, 'De kwaliteit van Veilig Thuis Drenthe Stap 1' (2015)
- Inspectie Jeugdzorg, Ministerie van VWS, 'De kwaliteit van Veilig Thuis Noord- en Midden Limburg Stap 1' (2015)
- Inspectie Jeugdzorg, Ministerie van VWS, 'De kwaliteit van Veilig Thuis Utrecht Stap 1' (2015)
- Inspectie Jeugdzorg, Ministerie van VWS, 'De kwaliteit van Veilig Thuis Brabant Noordoost Stap 1' (2015)
- Inspectie Jeugdzorg, Ministerie van VWS, 'De kwaliteit van Veilig Thuis Twente Stap 1' (2015)
- Inspectie Jeugdzorg, Ministerie van VWS, 'De kwaliteit van Veilig Thuis Gelderland Zuid Stap 1' (2015)
- Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ)/ Sociaal Domein, 'Calamiteitenonderzoek Amsterdam; Borgen van veiligheid in kwetsbare gezinnen', Utrecht (2015).

Nieuwsberichten

Brief van de Taskforce Kindermishandeling en Seksueel Misbruik aan de Vaste Kamercommissie VWS van de Tweede Kamer, 'Advies: We missen kinderen', 22-09-2015.

<http://www.taskforcekinderenveilig.nl/documenten/593/brief.pdf>

Jeugdzorg Nederland wil ander meldsysteem kindermishandeling;

http://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2069689-jeugdzorg-wil-ander-meldsysteem-kindermishandeling.html?title=jeugdzorg-wil-ander-meldsysteem-kindermishandeling&utm_source=JzNmailing&utm_medium=email&utm_campaign=nieuwsflits-jeugdzorg-nederland-47

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Misbruik tegen Kinderen roept op om slachtoffers kindermishandeling en seksueel misbruik beter te herkennen, melden en helpen (2015). <http://www.nationaalrapporteur.nl/actueel/nieuws/Archief2015/slachtoffers-kindermishandeling-en-seksueel-misbruik-beter-herkennen-melden-en-helpen.aspx?cp=63&cs=59417>

Standpunt Kinderombudsman meldplicht bij vermoedens van kindermishandeling (2015).

<http://www.dekinderombudsman.nl/70/ouders-professionals/nieuws/standpunt-kinderombudsman-meldplicht-bij-vermoedens-kindermishandeling/?id=587>

Taskforce Kindermishandeling roept op tot meldplicht (2015).

<http://www.taskforcekinderenveilig.nl/actueel/588/taskforce-kindermishandeling-en-seksueel-misbruik-pleit-voor-meldplicht.html>

COLOFON

Tekst en redactie

Marjon Donkers (zelfstandig adviseur kinderrechten & preventie kindermishandeling)

Ytje Minke Hokwerda (projectcoördinator jeugdrecht, Defence for Children)

Timo Veldman (projectmedewerker jeugdrecht, Defence for Children)

Illustratie voorblad

Josee Tesser

Dit rapport is (gratis) online beschikbaar:
www.defenceforchildren.nl

Publicatie

Defence for Children
Postbus 11103
2301 EC Leiden
Nederland

Telefoon: +31 (0)71 516 09 80

Fax: +31 (0)71 516 0989

E-mail: info@defenceforchildren.nl

www.defenceforchildren.nl

Deze quickscan is financieel mogelijk gemaakt door Stichting Kinderpostzegels Nederland.

